

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sternenhoch – opera Ivana Achera

Sternenhoch – opera by Ivan Acher

Eliška Kejklíčková

Vedoucí práce: MgA. Jiřina Marešová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B D – HV

Rok odevzdání: 2022

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Sternenhoch – opera Ivana Achera* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 5.12.2022

Ráda bych na tomto místě poděkovala všem, kteří svým způsobem přispěli k napsání této bakalářské práce – panu Ivanu Acherovi, Vandě Šípové a dalším členům inscenačního týmu. Velmi děkuji především vedoucí práce MgA. Jiřině Marešové, Ph.D., která mi byla inspirací již na prvních přednáškách při výuce na katedře hudební výchovy. Můj vděk získává i za své cenné rady, připomínky a pozitivní přístup.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce představuje operu Ivana Achera – *Sternenhoch*, zkomponovanou podle románu Ladislava Klímy – *Utrpení knížete Sternenhocha*. Podrobně analyzuje hudební strukturu díla, sémantické sepětí hudební a scénické složky, kompoziční přístup k užití v instrumentálních i vokálních partech, ale i scénické zpracování Klímova románu.

Představuje také tvůrce opery – Ivana Achera a hlavní protagonisty inscenace.

KLÍČOVÁ SLOVA

opera, hudební analýza, kompoziční intence, sémantická struktura díla, Ladislav Klíma, Ivan Acher

ABSTRACT

The bachelor thesis presents an opera by Ivan Acher, “Sternenhoch“, composed on the novel by Ladislav Klíma, “The Suffering of Prince Sternenhoch“. It analyzes the musical structure of the piece in detail, the semantic connection of the musical and scenic components, compositional approach to be used in both instrumental and vocal parts, but also the stage adaptation of Klíma’s novel.

It also presents the author of the opera, Mr. Ivan Acher, and the leading actors/actresses of the production.

KEYWORDS

opera, musical analysis, compositional intention, semantic structure of the piece, Ladislav Klíma, Ivan Acher

Obsah	
Úvod.....	8
1 Život a dílo Ivana Achera	10
2 Ladislav Klíma.....	13
2.1 Román Utrpení knížete Sternenhocha	13
2.1.1 Obsah románu	14
2.2 Stručná komparace pojetí tématu.....	15
3 Opera Sternenhoch.....	17
3.1 Inscenační tým	18
3.2 Obsah opery Sternenhoch	22
3.2.1 První obraz – SEN	22
3.2.2 Druhý obraz – PLES	22
3.2.3 Třetí obraz – O RUKU.....	23
3.2.4 Čtvrtý obraz – SVATEBNÍ HOSTINA	24
3.2.5 Pátý obraz – HELMUTEK	24
3.2.6 Šestý obraz – RANDE	25
3.2.7 Sedmý obraz – V KOBCE	25
3.2.8 Osmý obraz – KUHMIST	25
3.2.9 Devátý obraz – DELIRIUM	26
3.2.10 Desátý obraz – GRANDE FINALE.....	26
4 Kompoziční jazyk Ivana Achera v opeře Sternenhoch.....	27
5 Hudební analýza opery Sternenhoch	29
5.1 První obraz – SEN	29
5.2 Druhý obraz – PLES	30
5.3 Třetí obraz – O RUKU.....	31

5.4 Čtvrtý obraz – SVATEBNÍ HOSTINA	33
5.5 Obraz pátý – HELMUTEK.....	34
5.6 Obraz šestý – RANDE.....	35
5.7 Sedmý obraz – V KOBCE	36
5.8 Osmý obraz – KUHMIST	37
5.9 Devátý obraz – DELIRIUM	38
5.10 Desátý obraz – GRANDE FINALE.....	40
Závěr	41
Seznam použitých informačních zdrojů	43
Internetové zdroje	44
Seznam příloh	46

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si jako téma vybrala operu Ivana Achera – *Sternenhoch*. Toto dílo je vysoce originální ve svém námětu, zpracování i provedení, proto bych jej chtěla představit a hlouběji analyzovat.

Osobnost autora – Ivana Achera – je pro současnou hudbu i současné divadlo velmi důležitá: originálním způsobem pracuje se zvukovostí akustických nástrojů, využívá však i upravované a předem nahrané instrumentální plochy. Využívá maximálních zvukových efektů, které akustické nástroje umožňují. Zajímavým a netradičním způsobem pracuje i s vokálními hlasy.

Zajímavé je toto Acherovo dílo tím, že je esteticky v naprosté symbióze s literární předlohou Ladislava Klímy. Tento fakt nešel ani kritikům, kteří jej takto hodnotili hned po uvedení.¹ Z těchto důvodů tedy vznikla předkládaná práce.

Aby bylo možné doložit všechna předchozí tvrzení, bude neopomenutelnou součástí této práce podrobná analýza jednotlivých árií a obrazů. Práce tedy bude reflektovat dění na scéně, jeho sepětí s hudební strukturou, analýzu hudebního průběhu ve všech významových polohách a odstínech, konkrétní hlasové i instrumentální projevy všech zúčastněných v jednotlivých áriích a bude analyzovat hudební podobnost s literární složkou Klímovy předlohy. Veškeré popisované jevy budou dokumentovány v přílohách této práce. Přílohy budou obsahovat krátké úseky partitury opery *Sternenhoch*, které jsou v práci uvedeny se schválením Ivana Achera. Partitura nebude přiložena v kompletní podobě, protože se jedná o stále uváděnou inscenaci žijícího autora a podléhá autorským právům.

První kapitoly práce se neopomenou věnovat samotnému skladateli a stručnému vhledu do jeho profesního života. Další kapitola práce bude věnována také Ladislavu Klímovi a jeho literárnímu dílu a stručné komparaci s Acherovým zpracováním. V ústřední části práce budou uvedeny nejprve základní informace, které se týkají inscenačního týmu podílejícího se na vzniku tohoto díla, dále obsah opery *Sternenhoch*

¹ KOŽÍŠEK, Jakub. Recenze: Acherův *Sternenhoch* trpí kongeniálně. Nejvydařenější z kofroňovin. *ČT24* [online]. 2018 [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2445499-recenze-acheruv-sternenhoch-trpi-kongenialne-nejvydarenejsi-z-kofronovin>

a následně její samotná analýza. Před samotnou analýzou bude zařazena i kapitola o kompozičním jazyku Ivana Achera, která se bude týkat blíže jeho díla – opery *Sternenhoch*.

1 Život a dílo Ivana Achera

Ivan Acher se narodil 5. června 1973 v Liberci. Je to soudobý český skladatel a básník, který se při svých studiích na Technické univerzitě v Liberci věnoval oboru textilní design. Hudbu studoval jako samouk a jak i on sám v rozhovoru pro *Divadelní noviny* uvádí – celé dny trávil ve školním ateliéru, ale výsledkem bylo více hudby než ročníkových prací, a proto se z něj nestal designér.² Jeho pozornost zaujaly počítače Silicon Graphics, které Technická univerzita v Liberci na konci 90. let zakoupila, a hlavně jejich operační systém, který obsahoval funkci, která umožňovala nahrávání zvukových nahrávek. Program uměl kombinovat více zvuků, přidávat další hlasy i převádět grafické výtvary do zvuku. Své výtvarné nadání využíval Ivan Acher i k hudební tvorbě, kdy pomocí lineárních čar, počítačového programu a dalších grafických náležitostí tvořil hudbu.

Své první nahrávky psal pouze pro sebe, avšak později dostal příležitost a vzniklo první divadelní představení s hudbou Ivana Achera, které neslo název *Danse Macabre*. Inscenace byla uvedena v Divadle Archa v roce 2003. Za svůj život se Ivan Acher věnoval rozličným pracovním pozicím, mezi které patří např. práce tesaře, lesního dělníka, klempíře, pokrývače či dendrologa nebo grafika.

Autorsky se podílel na více než 150 divadelních inscenacích, tanečních představeních, filmech (hraných i dokumentárních), seriálů a rozhlasových her. Spolupracoval s příspěvkovou organizací Městských divadel pražských, zřízenou Hlavním městem Praha, která se řadí mezi největší česká činoherní divadla³. Na všech scénách Městských divadel pražských Ivan Acher působil jako autor hudby. Stvořil hudbu např. k inscenacím *María de Buenos Aires*⁴, *Andělé v Americe*⁵, *Hamlet*⁶, *Yerma*⁷,

² BOUŠOVÁ, Veronika. Ivan Acher: Vezmu hořák (Z Národního do Národního). *Divadelní noviny* [online]. 2020 [cit. 2022-10-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/ivan-acher-vezmu-horak-z-narodniho-do-narodniho>

³ V současné době působí na třech scénách – divadlo ABC, divadlo Komédie a divadlo Rokoko.

⁴ Městská divadla pražská, premiéra: 2011, režie: Lenka Vágnerová

⁵ Městská divadla pražská, prem.: 2019, rež.: Michal Dočekal

⁶ Městská divadla pražská, prem.: 2021, rež.: Michal Dočekal

⁷ Městská divadla pražská, prem.: 2022, rež.: Marián Amsler

*Konzervativec*⁸ či *Hotel Good Luck*⁹. Dále je výčet míst, kde působil, velmi obsáhlý. Mezi ta nejvýznamnější patří např. divadlo F. X. Šaldy v Liberci, divadlo Na Zábradlí, divadlo na Vinohradech, Divadlo v Dlouhé či Národní divadlo v Praze, Brně a Bratislavě.

Navázal spolupráci i se souborem tanečního divadla *Lenka Vagnerová & Company*¹⁰ vytvářející autorské inscenace, které nesou prvky tanečního, fyzického, loutkového i činoherního divadla.¹¹ Ivan Acher vytvořil hudbu například k baletním představením *Jezdci* a *La Loba*. Za hudbu a scénografii k představení *La Loba* s choreografií Lenky Vagnerové získal ocenění *Herald Angel Award 2014, Winner Of Fringe Edinburgh Festival 2014*.¹²

Podílel se také na tvorbě filmové či dokumentární hudby, např. k filmu *Hodinářův učeň*, za kterého získal i ocenění *Českého lva za nejlepší hudbu (2019)*, nebo dokumentárního filmu *Planeta Praha (2022)*. Dále byl nominován na cenu *České filmové kritiky, Českého lva, Cenu české divadelní kritiky, Cenu Alfreda Radoka* nebo *Cenu Dosky*.

Setkání Ivana Achera s tvorbou Ladislava Klímy není v tomto případě první zkušeností. S knihou *Utrpení knížete Sternenhocha* se autor opery setkal již v 90. letech 20. století. V rozhovoru, který je uveden přímo v divadelním programu, vzpomíná a popisuje čas, ve kterém se s dílem Ladislava Klímy setkal: “...Byl to jeden z nejtemnějších a v paměti nejživějších víkendů. V kulisách rozeklaných skal nad vodopádem Černého potoka fungovala četba *Sternenhocha* ve spacáku jako film s dobře vybranými lokacemi...” Setkání s knihou Ladislava Klímy byla pro Ivana Achera vstupenka k další literatuře tohoto spisovatele. Po mnoha letech Ivan Acher s Dušanem Pařízkem a Davidem Jařabem spolupracovali na navrhování dramaturgické linie pro divadelní sezónu Pražského komorního divadla, ve které bylo uvedeno dílo *Utrpení*

⁸ Městská divadla pražská, prem.: 2018, rež.: Kamila Polívková

⁹ Městská divadla pražská, prem.: 2021, rež.: Michal Dočekal

¹⁰ Lenka Vagnerová se podílela na opeře *Sternenhoch* na pozici choreografky.

¹¹ LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY. *LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY* [online]. 2018 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.lenka-vagnerova.cz/>

¹² Český hudební slovník osob a institucí. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2016 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1004369

knížete Sternenhocha. Inscenace měla premiéru v Divadle Komédie v roce 2007 v režii Davida Jařaba. Ivan Acher uvádí: „...*Návrh byl přijat a my jsme s Davidem v roce 2007 zhmotnili Helgu a Sternenhocha u nás. Pietně jsem z původní inscenace zachoval asi tříminutovou pasáž – árii Helgy a přenesl ji jako šém do opery v Národním divadle...*“.¹³

Hudební tvorba Ivana Achera vychází mimo jiné i ze zvuků mimohudební oblasti.¹⁴ Využívá maximálních zvukových efektů, které jednotlivé hudební nástroje umožňují. Zvuky různě použitých nástrojů či předmětů si zaznamenává, protože byly pořízeny v konkrétní chvíli a atmosféře, které už se nebudou opakovat. Především ale pracuje se zvukovostí akustických nástrojů. Elektronika působí jako záznamové médium.¹⁵ Dále zvuky kombinuje s akustickou a elektroakustickou hudbou. Spojuje je napříč žánry.

Jeho aranže a přístupy k instrumentaci jsou v některých případech překvapivé. Při komponování opouští klaviaturu a zaměřuje se i na ostatní části jeho stavby. V rozhovorech zmiňuje rezonanční desku, u které používá její dozvuk a pozměňuje zvuk hraných tónů různě umístěnými předměty ve strunách piana.¹⁶ Při úderu mechaniky klavíru na upravenou strunu se ozývají zvuky jiných kvalit a s jiným dozvukem.

Založil centrum WCAAM, které se zabývá „převzděláváním“ školených hudebníků zpět na amatéry. Sám uznává, že klasické hudební vzdělání mu v některých případech při práci chybí, ale s pomocí technologie a talentu dokáže svou hudbou spojit světy hudební i nehudební.¹⁷

¹³ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Opera Národního divadla v Praze, premiéra 7.4.2018. Praha: Národní divadlo, 2018. ISBN 978-80-7258-631-8. s. 11

¹⁴ Český hudební slovník osob a institucí. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2016 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1004369

¹⁵ DOBROVSKÁ, Wanda. Ivan Acher: Co ještě snese člověk. *Harmonie* [online]. 2018 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/ivan-acher-co-jeste-snese-clovek.html>

¹⁶ VRTIŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ, Lenka. Tři minuty laskonka, pak tam píchnu klobásu, kdo přežije, zůstane, říká Lvem oceněný skladatel Acher o své hudbě. *Deník N* [online]. Deník N, 2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://denikn.cz/311135/tri-minuty-laskonka-pak-tam-pichnu-klobasu-kdo-prezije-zustane-rika-ceskym-lvem-oceneny-skladatel-o-sve-hudbe/>

¹⁷ Tamtéž [cit. 2022-11-18]

2 Ladislav Klíma

Ladislav Klíma byl český básník, prozaik, dramatik a filozof. Narodil se 22. srpna 1878 v Domažlicích. Od roku 1889 navštěvoval místní gymnázium, ale v roce 1885 byl vyloučen pro urážku panující habsburské monarchie. Ve studiu pokračoval na gymnáziu v chorvatském Záhřebu, ale ani tam ho nedokončil. Jeho život byl poznamenán úmrtím matky a sestry, které zemřely v jeho sedmnácti letech. Ve velmi brzkém věku měl vyhraněný charakter a hluboký zájem o filozofii. Hlavním zdrojem inspirace mu byli filozofové George Berkeley, Artur Schopenhauer a Friedrich Nietzsche. Bývá zařazován mezi subjektivní idealisty, přesněji se jeho filozofie zakládala na solipsismu a egodeismu společně s voluntarismem a ludibrionismem.¹⁸

Vedle románu *Utrpení knížete Sternenhocha* jsou mezi jeho známá díla zařazeny i filozofické spisy – např. *Svět jako vědomí a nic* (1904), *Traktáty a diktáty* (1922) či soubor povídek *Slavná Nemesis a jiné příběhy* (1932). Sám autor se dožívá ještě druhého vydání *Světa jako vědomí a nic*. Avšak velké množství děl Ladislava Klímy bylo vydáno posmrtně. V roce 1928, kdy jeho organismus oslabený přemírou alkoholu podléhá tuberkulóze, vychází jeho jediné beletristické dílo, jež sám připravil k tisku, „romaneto“ *Utrpení knížete Sternenhocha*.¹⁹

2.1 Román Utrpení knížete Sternenhocha

Expresionistický román *Utrpení knížete Sternenhocha* od Ladislava Klímy byl vydán měsíc po autorově smrti v roce 1928. Sám autor své dílo nazval podtitulem „groteskní romaneto“. Tento podtitul je realizován na základu několika literárních žánrů, kdy první dvě jsou groteska a romaneto. Romaneto je takový literární útvar, v jehož středu se nachází zdánlivě nepochopitelná záhada, která je v závěru racionálně vysvětlena.²⁰

¹⁸ KLÍMA, Ladislav. *Utrpení knížete Sternenhocha: groteskní romaneto*. Praha: Dobrovský, 2021. 1400. ISBN 978-80-277-0261-9

¹⁹ Ladislav Klíma. *MUNI Arts* [online]. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/klima.html>

²⁰ KAZMÍŘ, Adam. *Proměny významové výstavby Utrpení knížete Sternenhocha: od krvavého románu k románu zasvěcení* [online]. Olomouc, 2014 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: https://theses.cz/id/63asdh/Kazmir_-_Promeny_vyznamove_vystavby_Utrpeni_knizete_Stern.pdf.

Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Paseka, Praha – Litomyšl 2004, s. 590

Avšak v Klímově díle k vysvětlení nedochází a čtenář po dobu čtení váhá, zdali události vyličené v knize pochází ze světa přirozeného nebo nadpřirozeného. Z textu knihy je patrné ovlivnění filozofií George Berkleyho²¹, Artura Schopenhauera²² a Friedricha Nietzscheho²³. Jde o autorovo nejslavnější literární dílo, které zaznamenalo ohlas i v zahraničí.²⁴

Dílo obsahuje krátkou předmluvu a je rozděleno do tří kapitol. Předmluva je psána pohledem vypravěče, který zpřístupňuje deník hlavní postavy knihy, knížete Sternenhocha. V první kapitole, která je psaná v první osobě čísla jednotného, tzn. vypráví ji sám Sternenhoch, zahrnuje stručný výtah ze Sternenhochova deníku do 19. srpna 1912. Druhá kapitola je psána deníkovou formou v první osobě čísla jednotného a představuje podstatu Klímovy knihy. Nejrozsáhlejší kapitolou je právě kapitola druhá, kde dochází k rozhodujícím událostem. Zachycuje události jednoho roku od 19. srpna 1912 do 19. srpna 1913. Ve třetí kapitole je příběh knížete Sternenhocha dovyprávěn ve třetí osobě čísla jednotného. *Utrpení knížete Sternenhocha* má teda tvar architektonické tirády.²⁵

2.1.1 Obsah románu

Obsah románu pojednává o knížeti Sternenhochovi a o vývoji jeho vztahu k ženě Helze. Děj se odehrává v Německém císařství za období vlády kancléře Otty von Bismarcka²⁶.

Kníže Sternenhoch je velmi bohatý, nepřilíš pohledný, ale významný muž. Styky udržuje se samotným císařem Německa. Během jednoho z konaných plesů potká Helgu,

²¹ **George Berkeley** (1685-1753) byl irský filozof a teolog, který se zabýval oblastí metafyziky. Jeho postoj je shrnován latinským citátem *esse est percipi* („být znamená být vnímán“). Byl empiristou a je zařazován do filozofického směru zvaného idealismus – on sám je nejznámějším filozofem subjektivního idealismu, kam je řazen i Ladislav Klíma

²² **Artur Schopenhauer** (1788-1860) byl německý filozof, metafyzický idealista a hlasatel pesimismu. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří *Svět jako vůle a představa* (1819), které obsahuje základní myšlenku jeho filozofie

²³ **Friedrich Nietzsche** (1844-1900) byl německý filozof, který napsal řadu děl, jenž měla velký vliv na myšlení 20. století. Mezi jeho nejvýznamnější díla patří kniha *Tak pravil Zarathustra* (1885), která obsahuje i slavnou větu: „*Bůh je mrtev.*“

²⁴ KLÍMA, L. *Utrpení knížete Sternenhocha: groteskní romaneto*. Praha, 2021, s. 5

²⁵ VŠETIČKA, František. *Podoby prózy :o kompoziční výstavbě české prózy dvacátých let 20. století*. Olomouc, 248 s. 1997. Votobia. ISBN: 80-7198-262-8

²⁶ **Otto von Bismarck** (1815-1898) byl významný politik 19. století, budovatel sjednoceného Německa a první německý kancléř (1871-1890)

kteřá ho na první pohled svým vzhledem nezaujala. I přes to se do ní zamiluje a požádá o svolení k sňatku jejího otce. Sám Helžin otec knížete Sternenhocha varuje a upozorňuje ho na specifické chování své dcery. Sňatek se uskuteční a ve vztahu Helgy a Sternenhocha je počato dítě. Dítě, které se narodí, nese jméno Helmut. Jeho vlastní matka Helga ho zavraždí, jelikož do něj profíljuje veškeré city, které chová ke knížeti. Kníže se jí hnusí a odpuzuje ji. Veškerá vina je svedena na chůvu.

Vztah Helgy a Sternenhocha nadále pokračuje tím, že Helga již nechce se svým manželem mluvit. Ona sama cestuje a baví se svým oblíbeným stylem, kterým jsou orgie. Sternenhoch jí vše trpí a sleduje, jak se její psychické stavy mění. Zjistí, že jeho žena Helga se stýká s milencem, poetou, se kterým chce utéct. Sternenhoch reaguje na toto zjištění tím, že milence sleduje, až dojde do bodu, kdy Helgu zavře do hladomorny. Helga v hladomorně umírá. I milenec je Sternenhochem zabit, jelikož se kníže bojí svého prozrazení.

Svědomí Sternenhocha není čisté, stále se mu jeho mrtvá žena zjevuje až je na pokraji zešílení. Zjevuje se mu i milenec Helžin v jakémisi zpodobnění Boha. Žádné léčby nezabírají a nepomáhají. Vše vygraduje v moment, kdy jde kníže Sternenhoch do hladomorny, kde uvěznil svou ženu Helgu. Do té doby mu strach nedovolil na místo vstoupit. V prostoru ho zasáhnou halucinace a on vidí svou ženu živou, zmocní se ho touha a milují se spolu. Služebnictvo vstoupí do hladomorny a kníže odtrhuje od těla Helgy. Kníže Sternenhoch umírá v následujících dnech na otravu krve.

Vztah ke grotesknímu romanetu *Utrpení knížete Sternenhocha* má i pěvkyně Vanda Šířová, která v opeře Ivana Achera ztvárňuje postavu Helgy. Zúčastnila se a zapěla při pietním aktu k 90. výročí úmrtí Ladislava Klímy.²⁷ Při osobním rozhovoru uvedla, že pozváním byla velmi poctěna a ráda se této akce účastnila.²⁸

2.2 Stručná komparace pojetí tématu

Jak již bylo v úvodu naznačeno, Acherova práce je s Klímovou literární předlohou kongeniální. Naprosto vystihuje poetiku původního textu, dotahuje ke scénické

²⁷ ČUMBA, Ladislav. *OPERNÍ HLÍDKA: NÁROD SOBĚ? KLÍMA REDIVIVUS!* [online]. 2018 [cit. 2022-11-19]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/operni-hlidka-narod-sobe-klima-redivivus-sRYqs>

²⁸ ŠÍŘOVÁ, Vanda, operní pěvkyně [ústní sdělení]. Praha, 11.11.2022

dokonalosti naznačené detaily v chování a vystupování hlavních postav. Z důvodu dramaturgie dochází i k malým významovým odchylkám od původního textu. Pozorný čtenář se tak podrobněji a déle setkává s postavou čarodějnice Kuhmist, která není jen epizodickou postavou, ale v Acherově zpracování je neustále přítomnou postavou na jevišti, hybatelkou veškerého dění.

Výraznou změnou je závěr představení, který na rozdíl od předlohy, která je výrazná, expresivní a vystupňovaně tragická, nechává opera význam závěrečné scény na divákovi a jeho představivosti.

Režisér Michal Dočekal se o závěrečné scéně v našem rozhovoru zmiňoval. Řekl, že je to scéna, která má velmi výrazný obraz v knize a v opeře vypadá poměrně jinak: „...*Kníže Sternenhoch má souložit s mrtvou Helgou, v tomto obraze ale hudba k tomuto činu vůbec neinspiruje. Hudba je v tomto případě velmi zajímavá, a tak bolestivě cituplná. Byl jsem si jistý, že tuto scénu na jevišti nechci, že si nedovedu představit její realizaci, aby nepůsobila směšně a neodpovídajícím způsobem. V tomto obraze jsem se inspiroval hudbou, která spíše navádí k řešení, ze kterého lze čerpat emoce a onu nenaplněnou lásku než se pokoušet o extrémně groteskní až morbidní obraz...*“²⁹

²⁹ DOČEKAL, Michal, umělecký šéf a režisér [ústní sdělení]. Praha, 14.11.2022

3 Opera Sternenhoch

Opera českého skladatele Ivana Achera je uváděna na Nové scéně Národního divadla³⁰. Premiéra proběhla 7. dubna 2018. Představení trvá přibližně 1 hodinu a 25 minut a uvádí se bez přestávky. Inscenace získala v roce 2018 *Cenu divadelní kritiky*³¹ v kategorii *Hudba roku*. Ivan Acher se stal v již zmiňovaném roce 2018 absolutním vítězem v počtu nominací.³²

Jazykem, ve kterém je opera nastudována, je esperanto³³. Ivan Acher využil esperanta z důvodu jeho zpěvnosti a zvukomalebnoti. Už dříve, než napsal libreto k opeře *Sternenhoch*, využil překladu do esperanta.³⁴ Podle autorova názoru tento uměle vytvořený jazyk nezatěžuje posluchače informací. Ivan Acher psal velké belcantové árie již před napsáním opery *Sternenhoch*, avšak bylo lepší, jak on sám uvádí v rozhovoru pro Český rozhlas, místo italštiny vybrat pro *Sternenhoch* právě esperanto, a to kvůli fonetické nenapadnutelnosti.³⁵ Při utváření textu byl kladen důraz na to, aby člověku nedělalo velké problémy se ho naučit, aby to byla opravdu komunikativní věc a aby mluvnická část nebyla vykonstruovaná úplně uměle a nezávisle na jiných jazycích.³⁶

Podle názoru pěvkyně a představitelky hlavní role Helgy, Vandy Šípové, je esperanto velmi hebký, měkký a libozvučný jazyk. Sama představitelka Helgy vyzdvihuje jeho zpěvnost. V osobním rozhovoru uvedla, že zpěvák je v něm krásně uvolněn, protože

³⁰ Nová scéna Národního divadla je divadelní scéna se specifickou dramaturgií jako je např. představení souborů *Laterny magiky*, *Činohry*, *Baletu* a *Opery*. Nová scéna se nachází v Praze v postmoderní divadelní budově z roku 1983

³¹ Ceny divadelní kritiky jsou ocenění udělované každý rok od roku 2014. Udílány jsou za umělecké výkony v rámci českého divadla. Udělují se v kategoriích: inscenace roku, ženský herecký výkon roku, mužský herecký výkon roku, divadlo roku, nejlepší poprvé uvedená česká hra roku, scénografie roku, hudba roku, talent roku

³² Ceny divadelní kritiky 2018. *Svět a divadlo* [online]. 2018 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.svetadivadlo.cz/cz/cdk18/cdk18win>

³³ Esperanto je nejrozšířenější umělý (plánovaný) jazyk, který byl zveřejněn v roce 1887 lékařem Ludvíkem Lazarem Zamenhofem

³⁴ Divadelní inscenace: *Mistr a Markétka* (divadlo Petra Bezruče, 2019 režie: Alexandr Minajev), *Osamělá srdce* (divadlo Na zábradlí, 2012, režie: David Jařab)
Film: *Odpad, město, smrt* (režie: Jan Hřebejk, 2012)

³⁵ SOJKOVÁ, Alena. Mrtvá hudba mi nesmí z baráku. *Český rozhlas* [online]. 2019 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://program.rozhlas.cz/mrtva-hudba-mi-nesmi-z-baraku-7889208>

³⁶ BOUŠOVÁ, Veronika. Ivan Acher: Vezmu hořák (Z Národního do Národního). *Divadelní noviny* [online]. 2020 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/ivan-acher-vezmu-horak-z-narodniho-do-narodniho>

není tlačen nutností perfektní srozumitelnosti. Avšak mnozí esperantisté, již operu navštívili, nemají se srozumitelností žádné problémy. Slova tohoto jazyka v opeře naprosto uvolněně zaznívají a nejsou opatřena nesrozumitelnými slovy.³⁷ V průběhu opery je zpěv doplněn českými a anglickými titulky.

3.1 Inscenační tým

Pro vznik každé inscenace je klíčový správný výběr inscenátorů – kolektivu umělců, který dává obraz a směr celé inscenaci.³⁸ V případě opery *Sternenhoch* byl podle mého názoru vybrán kolektiv umělců výborně, jelikož výsledná práce a inscenace *Sternenhoch* vypovídají o vzájemném porozumění mezi členy v inscenačním týmu.

Libreto opery napsal Ivan Acher podle groteskního romaneta Ladislava Klímy – *Utrpení knížete Sternenhocha*. Překlad libreta do esperanta provedl Miroslav Malovec³⁹.

V čele inscenačního týmu byl vedle Ivana Achera režisér Michal Dočekal⁴⁰, který je především činoherním režisérem, avšak má zkušenosti i s inscenací oper⁴¹. Je toho názoru, že režisér musí ve spolupráci se scénografem vytvořit odpovídající výtvarně režijní koncepci. K tvorbě inscenace *Sternenhoch* při osobním rozhovoru uvedl, že velmi živě vzpomíná na začátky procesu tvoření, kdy jeho hlavním cílem bylo vytvořit v režii díla právě takovou práci, která bude odpovídat hudbě a která bude s hudbou Ivana Achera

³⁷ ŠÍPOVÁ, Vanda, operní pěvkyně [ústní sdělení]. Praha, 11.11.2022

³⁸ KONVICOVÁ, Petra. *Technická příprava inscenace* [online]. Brno, 2016 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: https://is.jamu.cz/th/r5bsn/BP_KonvicovaPetra_skcb2.pdf. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění. Vedoucí práce Doc. Mgr. Jan Kolegar

³⁹ **Miroslav Malovec** (*1953) je esperantista a člen české esperantské komunity. Je autorem děl esperantské literatury a příruček např. *Esperantko-český slovník* (1995). Jako překladatel seznamuje esperantisty z jiných zemí s českou kulturou např. prostřednictvím povídek Jaroslava Haška – *Nejen voják Švejk* (1994).

⁴⁰ **Michal Dočekal** (*1965) je režisér a umělecký šéf Městských divadel pražských (bývalý šéf Činohry Národního divadla). Režiroval např. aktuálně uváděné inscenace: *Hamlet* (Městská divadla pražská, premiéra: 2001), *Vojna a mir* (Městská divadla pražská, prem.: 2020), *Smrt obchodního cestujícího* (Městská divadla pražská, prem.: 2019), *Romeo a Julie* (Městská divadla pražská, prem.: 2019), *Hotel Good Luck* (Městská divadla pražská, prem.: 2021), *Cesta k vodopádům* (divadlo Ungelt, prem.: 2022), *Smutek sluší Elektře* (Národní divadlo Brno, prem.: 2022), *Dynastie* (divadlo Husa na provázku, prem.: 2017). Za režii inscenace *Andělé v Americe* (Městská divadla pražská, prem.: 2019) byl v roce 2019 nominován na *Cenu Divadelních novin*.

⁴¹ Např. režie opery *Bloud* autora Josefa Bohuslava Foersterera uvedená v roce 2001 v divadle Josefa Kajetána Tyla, režie Scény komediantů v *Prodané nevěstě* pro operu Národního divadla (2004) či režie společného projektu činohry a opery Národního divadla (inscenace *Poslední páska* uváděna v Národním divadle mezi lety 2003-2005)

souznít.⁴² Podle slov pěvkyně Vandy Šípové, tvořili Michal Dočekal a Ivan Acher dokonalý pár, při tvorbě operního představení ctili svou práci navzájem.⁴³

Nedílnou součástí inscenačního týmu a zásadní roli při tvorbě opery představuje role dirigenta. Dirigentem opery *Sternenhoch* byl Petr Kofroň⁴⁴ a v letošní divadelní sezóně 2022/23 tuto pozici zastává Jan Bubák⁴⁵, který je v původním divadelním programu Národního divadla uveden jako asistent dirigenta.

Mezi nedílnou součástí inscenačního týmu patří i choreografka Lenka Vágnerová⁴⁶, scénograf Marek Cpin, kostýmní výtvarnice Eva Jiřikovská, světelný designér Ondřej Kyncl, zvuková designérka Eva Hamouzová a dramaturg Beno Blachut ml.

Hlavní role jsou nastudovány a uváděny pouze v jednom obsazení. Autor již dopředu věděl, že hlavní roli Helgy bude zpívat Vanda Šípová⁴⁷, která v tomto představení v pražském Národním divadle debutovala. Svůj výběr autor komentuje v divadelním programu opery tak, že pěvkyně je, cituji: „...*obdařena témbrem, který mi dělá dobře na ucho...*“. Dále výběr Vandy Šípové vychází ze zkušeností na předchozích spolupracích.⁴⁸

⁴² DOČEKAL, Michal, umělecký šéf a režisér [ústní sdělení]. Praha, 14.11.2022

⁴³ ŠÍPOVÁ, Vanda, operní pěvkyně [ústní sdělení]. Praha, 15.11.2022

⁴⁴ **Petr Kofroň** (*1955) je český hudební skladatel a dirigent. Mezi lety 1996–2004 působil jako umělecký šéf opery Divadla J. K. Tyla. Ve Státní opeře Praha nastudoval např. operu Philipa Glasse *Pád domu Usherů* (prem.: 1999), v Opeře Národního divadla *Kráska a zvíře* (prem.: 2003), *Les Enfants terribles* (prem.: 2011) a operu *Man and Boy: Dada* (prem.: 2004). V letech 2013–2019 působil jako umělecký ředitel Opery Národního divadla a Státní opery.

⁴⁵ **Jan Bubák** (*1982) je český hudební dirigent, který působil jako šéfdirigent Pražského studentského orchestru (divadlo F. X. Šaldy) a zastával dirigentský post v Chorvatském národním divadle v Záhřebu, kde jako první cizinec v historii chorvatské opery řídil národní operu Nikola Šubić Zrinjski. Mezi lety 2014–2016 působil v Jihočeském divadle.

⁴⁶ **Lenka Vágnerová** je choreografka a pedagožka působící nejen na domácí, ale i na zahraniční taneční scéně. Vytvořila, jako choreograf, autorské inscenace pro soubor Lenka Vágnerová & Company, např. *Lešanské jesličky* (divadlo Komédie, prem.: 2016) nebo *Gossip* (divadlo Komédie, prem.: 2015), pro které složil hudbu Ivan Acher.

⁴⁷ **Vanda Šípová** je hostem Opery Národního divadla, která hostuje na více českých scénách. Do jejího současného repertoáru patří např. role Královny noci (*Kouzelná flétna*), Gilda (*Rigoletto*), Ofelie (*Hamlet*), Glauce (*Medea*) a Donna Anna (*Don Giovanni*). Účastní se i projektů, které prolínají různé divadelní žánry a účinkuje i v činoherních inscenacích – např. *Hrdinové kapitalistické práce* (Městská divadla pražská, prem.: 2020), *Panoptikum* (Lenka Vagnerová & Company, prem.: 2019).

⁴⁸ Např. operní dílo kratšího rozsahu – árie Lišky Patrikejevny v *Opričnikovi* (režie: Kamila Polívková, prem.: 2013) nebo Vévodkyně a kuchařka (režie: Kamila Polívková, prem.: 2015)

Další hlavní roli knížete Sternenhocha zpívá tenorista Sergej Kostov⁴⁹. Ivan Acher zmiňuje náročnost výběru představitele této role, a to z důvodu náročnosti dílčích pěveckých ploch. Autor náročnost zdůvodňuje takto: „...v úvodních obrazech potřebujeme pyšný velký hlas v tenoru s romantickou barvou a postupně, jak se postava dostává do osidel své ženy a čarodějnice Kuhmist, ztrácí se nabubřelost a potřebujeme jít až do kontratenorových poloh v silném falzetu a pak i doslova poťapané barvy hlasu v extrémních polohách...“.⁵⁰

Herečka a houslistka Tereza Marečková⁵¹ ztvárňuje roli čarodějnice Kuhmist. Její výběr také nebyl náhodný. Ivan Acher popisuje v divadelním programu opery důvody jejího zvolení do role čarodějnice. Vyzdvihuje její muzikální schopnosti a popisuje ji jako bezesporu vynikající houslistku, violistku a herečku. Autor říká: „...je neuvěřitelně vybavená i hlasově a volba díky její podobě s čarodějnici Kuhmist, dcerou pastora a cikánky, byla jasná.“.⁵²

Roli otce zpívá emeritní sólista Opery Národního divadla Luděk Vele, o kterém se autor také zmiňuje v divadelním programu opery Sternenhoch: „...Luděk Vele, se kterým sdílíme společnou krajinu mládí a bydlíme v okolí Grabštejna v severních Čechách. Jeho hlas je monstrózně hřmotný, jak se na starého plukovníka ve výslužbě patří, a dokáže stříhem zjemnět k vemlouvavému prosíku, čili je pro situaci, kdy Sternenhoch žádá o ruku otce Helgy, nejideálnějším typem.“. V roli poety a milence se představuje sólista Opery Národního divadla barytonista Jiří Hájek.

⁴⁹ **Sergej Kostov** je hostem Opery Národního divadla. Od roku 2018 kmenovým sólistou divadla F. X. Šaldy, kde se představil např. jako Toník v opeře Bedřicha Smetany *Dvě vdovy* (prem.: 2017) nebo Princ v opeře *Rusalka* od Antonína Dvořáka (prem.: 2013).

⁵⁰ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 13

⁵¹ **Tereza Marečková** je česká herečka a muzikantka, která vystudovala na konzervatoři v Brně hru na housle u prof. MgA. Františka Novotného. Působí v angažmá divadla Husa na provázku, kde hraje např. v inscenaci *Dynastie* (prem.: 2017), kterou režíroval Michal Dočekal a hudbu složil Ivan Acher nebo roli Vítězslavy Kaprálové ve hře *Vitka* (prem.: 2018). Ztvárňuje role i na více českých scénách, např. roli Julie v inscenaci *Romeo a Julie* (Městská divadla pražská, prem.: 2019). V roce 2018 získala taktéž *Cenu divadelní kritiky* v kategorii *Talent roku*.

⁵² BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 13

Muzikanti, kteří jsou v průběhu inscenace na jevišti a figurují živě jsou: již zmíněná houslistka a violistka Tereza Marečková, kontrafagotista Lukáš Svoboda a citerista Michal Müller.⁵³

Tanečníci, kteří se na opěře podílejí, jsou Fanny Barrouquerre, Karolína Gilová, Michal Heriban, Klára Jelínková, Andrea Opavská, Jan Kodet, Viktor Konvalinka, Zuzana Herényiová, Monika Částková.

⁵³ Sternenhoch. *Národní divadlo* [online]. 2018 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/sternenhoch-opera-1520268>

3.2 Obsah opery *Sternenhoch*

Opera *Sternenhoch* pojednává o knížeti Sternenhochovi a jeho vztahu s postavou ženy Helgy. Inscenace je uváděna v jednom jediném jednání (uvádí se bez přestávky) a je rozdělena do deseti obrazů, které jsou následně popsány.

3.2.1 První obraz – SEN

Kníže Sternenhoch spící s hlavou na stolku sní. V jeho snu přichází předtucha posledního obrazu *Grande finale* a s ní tedy i mrtvá manželka Helga, která ke knížeti exaltovaně⁵⁴ a láskyplně hovoří: „*Via ino mortinta – dankas por ĉiuj momentoj kamunaj. Kiel sonas via voĉo! Ore jak majeste ... Donu al mi la manon ...*“ („*Tvá mrtvá – děkuje za všechny chvíle společně. Jak zní tvůj hlas! Zlatě a velebně ... Podej mi ruku ...*“).⁵⁵ Svými slovy Helga strhává knížete Sternenhocha do svého objetí.

3.2.2 Druhý obraz – PLES

Sen předchozího obrazu je zakončen a kníže Sternenhoch se probouzí uprostřed tanečního plesu, kde probíhá bujará zábava. Helga se bleskurychle převléká a v novém kostýmu vypadá jako ošklivá servírka.

Sternenhoch je vyzván společností, aby si už tohoto večera vybral nevěstu. Je to přání celé země. Kníže svůj výběr ukončí po shlédnutí všech tanečnic až u nevzhledné Helgy a magnetizován, jak je v programu Národního divadla zmíněno, zpívá: „*La knabino estas efektive malbela. Stangolonga, ke mi eĉ hororis; la vizaĝo fie pala, oste sengrasa; juda nazo, ĉiuj trajtoj dormemaj, velkaj ... ŝi aspektas kadvro, movata per mistera mekanismo.*“ („*To děvče je přímo ošklivé. Vyčouhlá, že jsem se jí lekl; tvář hanebně bledá, prahubená; židovský nos, všechny tahy zvaldé, ospalé ... vypadá jako mrtvola, mechanismem nějakým pohybovaná.*“).⁵⁶

Do situace se v průběhu obrazu vkládá čarodějnice Kuhmist, ta přirovnává Helgu k postavě Olympie z opery Jacquese Offenbacha Hoffmannovy povídky: „*Ebriuleto, ĉu vi prenos edzine tiun lignan virinan automaton, tiun ĵe m'en fiche*“ el la *Rakontoj de*

⁵⁴ *Exaltovaný* – nadšený, zanícený, opojený; vyznačující se přehnanými citovými projevy, vypjatě vzrušený

⁵⁵ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 31

⁵⁵ Tamtéž, s. 30

⁵⁶ Tamtéž, s. 31

Hoffmann?“ („Ochlastičku, vezmeš si za ženu ten dřevěný ženský automat, tu „je m'en fiche“ z Hoffmannových povídek?“).⁵⁷ Sternenhoch si Helgu vybírá, ale Kuhmist ho varuje, že si vybral ženu slabomyslnou a hrbatou.⁵⁸

Vnitřní hlas Sternenhocha, kterého v opeře ztvárňuje vypravěč/dirigent, mu říká, že to, co k Helze cítí, není láska, ale odpor. Avšak odpor je něco temného, prapodivného a ďábelského, co Sternenhocha přitahuje. Kníže je rozhodnut a následujícího dne půjde na námluvy, požádat Helžina otce o její ruku. Požádá ale o pomoc i čarodějnici Kuhmist, celým jménem Esmeraldu Carmen Kuhmist, dceru pastora a cikánky, která činí zázraky všemožného druhu⁵⁹. Kuhmist předá Sternenhochovi kouzelný ořech uprostřed reje, kdy šlí i dirigent a nápověda.

Celý obraz zakončuje pád knížete Sternenhocha na zem, konec reje a přestavba, po níž bude následující obraz probíhat v bytě Helžina otce.

3.2.3 Třetí obraz – O RUKU

Ve třetím obraze probíhá žádost o ruku. Vše se odehrává v lepkavé domácnosti starého mládence⁶⁰, Helžina otce, který je chudým důstojníkem ve výslužbě. Sternenhoch má u sebe kouzelný amulet od čarodějnice Kuhmist, která má celou situaci pod svou kontrolou a vkládá se svým hlasem do celého třetího obrazu.

Kníže požádal otce o ruku jeho dcery. Minutu oba jen mlčí: „*Minuton li silentis, eê muskolo ne movis sin en lia vizaço. Minuton! ...*“ („*Minutu mlčel, a ani sval se mu v tváři nepohnul. Minutu!...*“).⁶¹ Po uplynulé minutě otec o své dceři mluví s velkým despektem. Situace vygraduje do rvačky. Sternenhoch se zmíní o tom, jaké postavení v Německé říši má. Vše doprovází i situace na jevišti, kdy tanečník vyskakuje Sternenhochovi na ramena, situace působí tak, že kníže Sternenhoch má navrch a je v tento moment ten, kdo ovládá situaci. Kníže pohrozí otci kriminálem. V tuto chvíli otec otáčí, začíná prosit o milost a ke sňatku svolí.

⁵⁷ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 31

⁵⁸ Tamtéž, s. 31

⁵⁹ Tamtéž, s. 32

⁶⁰ Tamtéž, s. 32

⁶¹ Tamtéž, s. 32

Obraz končí sternenhočovými slovy: „*Sufiĉe! Et Adiaŭ!*“ („*Dosti! A Adieu!*“)⁶² a při zvuku, který připomíná ladění houslí, následuje odchod otce a přestavba jeviště ve čtvrtý obraz.

3.2.4 Čtvrtý obraz – SVATEBNÍ HOSTINA

Dlouhý stůl doprovází celou svatební hostinu a hlavní roli v tomto obraze hraje postava Helgy. Od svatební hostiny, kde si všichni svatební hosté všimají více jídla než Helgy a Sternenhocha, se situace přesune až po moment, kdy Helga porodí syna Helmuta. Není tajemstvím, že Helga cítí ke svému manželovi Sternenhochovi odpor viz její zpěv: „... *Kiel povis okazis, ke mi kuniĝis kun vi, al mi pli abomena ol ĉiu ajn alia...*“ (... *Jen tak mohlo se stát, že jsem se spojila s tebou, mně odpornější než kdokoliv jiný...*).⁶³

3.2.5 Pátý obraz – HELMUTEK

Sternenhoch doufá, že jeho žena se s narozením jejich syna a tím, že se stala matkou, změní. Ale sám uznává, že je stále mrtvolnější a ošklivější. Kníže při celém tomto zamyšlení chová svého syna a šišlá na něj. Vidí v něm jen sebe, podobu na matku Helmutek nemá, proto mu slibuje ochranu před jeho vlastní děsivou matkou.

Pro Helgu je Helmutek symbol jejího zneuctění: „*Vi makulis min por ĉiam – ne per koito, sed per tio, ke vi devigis min porti dum naŭ monatoj en mi vian abomenaĵon, ke li identiĝis kun mi jak mi kun li – mi freneziĝus!...*“ (*Poskrnil jsi mne provždy – ne souloží, ale tím, žes mne donutil nosit devět měsíců v sobě tvůj hnus, že stal se mnou a já jím – zešilela bych!...*).⁶⁴ Vytrhne dítě knížeti a zabije Helmutka o sternenhočovu hlavu.

Situaci omráčený Sternenhoch nereaguje, ale poslouchá slova Helgy, která veškerou situaci vyřeší lží a vyhrožováním: „...*Memoru: la vartistino lasis fali suer lian kapon grandan oran pezilon; se vi parolos alie, mi deklaros – atestanoj mankas – kevi lin murdis!...*“ („...*Pamatuj si: chůva nechala padnout na jeho hlavu velké zlaté těžítka; budeš-li mluvit jinak, prohlásím – svědků není – že tys jej zavraždil!...*“).⁶⁵

⁶² BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 34

⁶³ Tamtéž, s. 35

⁶⁴ Tamtéž, s. 37

⁶⁵ Tamtéž, s. 37

Helga se v posledních slovech tohoto obrazu vrací ke stejným slovům jako ve čtvrtém obraze, kdy v antonymech oslovuje *slastnou Bolest, krásnou Ohyzdnost, pravdivou Lež a Noc jak nadsluneční*.⁶⁶

3.2.6 Šestý obraz – RANDE

V šestém obraze je Helga v úplně jiné náladě. Je veselá a strojí se, ale ne pro svého manžela Sternenhocha, ale pro poetu a milence, se kterým se má setkat. Všechny tyto události se dějí den po tom, co zavraždila své dítě.

Při setkání s milencem Helga samu sebe ponižuje. Poeta se k ní chová hrubě, ale prosí ji, aby se usmířila se svým manželem. Po usmíření spolu Helga a básník uprchnou. Řekne mu, že zabila své dítě a že už se ale těší hlavně na jejich společné děti. On nereaguje na smrt dítěte, ale na nedalekou věž, ze které by je mohl někdo pozorovat. Poeta zpívá: „*Mi havas persistan impreson ke iu nin rigardas.*“ („*Stále mám dojem, jako by nás někdo pozoroval.*“).⁶⁷ V tom se ozve výstřel a na jevišti se objevuje Sternenhoch. Poeta umírá a omráčenou Helgu vláčí kníže Sternenhoch za nohu, ve velmi krkolomné poloze, do kobky.

3.2.7 Sedmý obraz – V KOBCE

Sternenhoch se modlí nad zdánlivě mrtvou Helgou, avšak ta se probouzí. Snaží se být milá, obejmout svého manžela a dát mu polibek, ale nedokáže to. V rozzuření Sternenhoch začne Helgu dusit. Do úst jí vloží ponožku a ona pokračuje dál už jen v brumendu. Kníže se pasuje do pozice Boha: „*...Punas vin ne mi mem, sed Dio!*“ („*...Netrestám tě já, ale Bůh!*“).⁶⁸ Helga nadále zůstane v kobce opuštěná. Zemře vyhladověním.

3.2.8 Osmý obraz – KUHMIST

Sternenhoch v osmém obraze navštěvuje pro duchovní posilu čarodějnicí Kuhmist. Jeviště se mění, otáčí se dominantní obsidiánová stěna, se systémem prasklých plexiskel, a z ní vylézají Trhani (tanečníci). Nejprve kníže smlouvá s Kuhmist o ceně jeho léčby, protože trpí halucinacemi a chce zapomenout na to, jak hrozný čin spáchal.

⁶⁶ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 37

⁶⁷ Tamtéž, s. 39

⁶⁸ Tamtéž, s. 41

Čarodějnice mu připraví nový ochranný amulet, který musí stále nosit na srdci svém. Sternenhoch přirovnává Kuhmist k panně Marii a zpívá větu z modlitby Zdrávas Maria: „*Benata vi estas inter la viriloj...*“ („*Požehnaná ty mezi ženami!...*“).⁶⁹

3.2.9 Devátý obraz – DELIRIUM

Devátý obraz je rozdělen ještě do dalších tří epizod A, B a C. Ve všech Sternenhoch blázní a zjevují se mu mrtví lidé, které zabil – Helga a milenec/poeta. Lektvar, který získal od čarodějnice, dává pít i samotné Kuhmist. Začíná bláznit. Vše graduje a i čarodějnice je Sternenhochem zastřelena. Kníže usíná na stole stejně jako v první části. Sen se zhmotňuje v nadskutečnost.⁷⁰

3.2.10 Desátý obraz – GRANDE FINALE

Sternenhoch vstupuje po uplynutí delšího času do kobky. Zdá se mu, že je Helga opět živá. Mluví s ní, ale zároveň ji dabuje svým hlasem. Dochází ke smíření milostným spojením: „*Via ino mortinta – dankas por ĉiuj momentoj komunaj. Mi, via mortinta ... frodonas min en viajn manojn.*“ („*Tvá mrtvá – děkuje za všechny chvíle společné. Tvá mrtvá – do rukou tvých se odevzdávám*“).⁷¹

Kníže Sternenhoch si při milování s mrtvou Helgou poranil tvář o její kosti a zemřel na otravu krve. Na posledních řádcích libreta, které patří Kuhmist, je napsáno: „*...Až do posledního bezvědomí – stále usmívavý a veselý, jako jinoch, jemuž dívka vyznala právě lásku...*“⁷² Láska ze snu, který měl na stole spící Sternenhoch z prvního obrazu, byla naplněna. Naděje je v dalším životě.

⁶⁹ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 43

⁷⁰ Tamtéž, s. 47

⁷¹ Tamtéž, s. 48

⁷² Tamtéž, s. 49

4 Kompoziční jazyk Ivana Achera v opeře *Sternenhoch*

Ivan Acher je velice netradičním soudobým autorem. Nehledá cíleně novou zvukovost, neexperimentuje s formální strukturou ani s rozvíjením jednotlivých hudebních elementů. Je originální i významově. Zvukovost vždy podřizuje ztvárněvanému významu své hudby. Hledá spíše nové zvukové efekty pro vyjadřování např. vypjatých emocí, vystupňovaných extatických stavů svých postav a pro maximální souznění s celkovou atmosférou zhudebňované plochy. Dá se tedy říct, že je jeho hudba jednoznačně dramatická.

V díle, kterému se věnuje tato práce, jsou tyto myšlenky více než potvrzeny. Sám autor o sobě prohlašuje, že vlastně není hudebníkem, avšak podstata jeho hudby toto tvrzení absolutně vylučuje. Opera *Sternenhoch* je navíc geniálním zhudebněním podstaty literární předlohy. Nelze si dramaturgii díla Ladislava Klímy představit přesněji a výstižněji, než jak jej přijímáme přes operu Ivana Achera.

Ivan Acher není experimentální tedy ve své kompoziční práci s hudebním materiálem, ale ve vznikající hudbě scénických struktur. Významovost textu a scén v áriích je vyjadřována melodicky, harmonicky i rytmicky.

Podíváme-li se podrobněji na nástrojové obsazení v opeře, jsme velmi překvapeni. Acher užívá pouze 3 smyčcové nástroje – dvoje housle a violu, dále kontrafagot a citeru. Všechny nástroje však nefigurují v představení živě. Viola s druhými houslemi jsou reprodukovány z nahrávky spolu s perkusemi a dalšími zvukovými efekty. Na jevišti jsou fyzicky přítomny pouze housle v ruce jedné z hlavních postav (čarodějnice Kuhmist – Terezy Marečkové), kontrafagot s citerou jsou umístěny na boční straně scény.

Tím, že jsou hráči na kontrafagot a citeru neustále přítomni na jevišti, jsou součástí představení a potírají rozdíl mezi orchestřištěm a scénou. V orchestřišti je totiž přítomen pouze dirigent a nápověda. První housle, na které tedy hraje jedna z hlavních postav, jsou tak vnímány vypjatěji a dramatičtěji. Všechny nástroje i sólové hlasy všech postav jsou zesílené mikrofonem a amplifikované. Mohou si tak dovolit experimentovat a produkovat netradiční jevy doprovázející děj. Přestože jsou zmíněné hlasy zesíleny mikrofonem, zpívají zcela klasickou pěveckou technikou. Divákovi tak neunikne jediný hudební detail.

Nezbytnou složkou scény je také taneční soubor *Lenka Vágnerová & Company*. Tanečníci umocňují probíhající děj a podporují dějovou plynulost jednotlivých scén. Přestože je jejich pohyb velmi expresivní, neodvádějí pozornost od hlavních postav. Choreografie je velmi citlivá a vyvážená.

Pro umocnění reálnosti ztvárňovaných emocí neváhá Ivan Acher obohacovat sólové pěvecké výstupy specifickými hlasovými projevy, které jsou významově spjaté s textem – např. šepot, křik, parlando, glissanda, extrémní hlasové polohy, deklamace na jediném tónu apod. Následující analýza dokládá fakt, že Acher modeluje melodickou i harmonickou strukturu svých árií čistě podle textu a významu děje.

Zajímavou výjimkou mezi pěveckým projevem hlavních postav je osoba Kuhmist, kterou ztvárňuje Tereza Marečková. Jediná je totiž neškolenou zpěvačku, je to herečka se specifickou barvou hlasu.

Další zvláštní hudební jev, který je Acherem hojně využíván, je střídání ostinátních ploch s evolučním kompozičním principem. Setkáváme se zde tedy s mistrným střídáním hudebně evolučních a statických ploch.

Dalším originálním jevem tohoto díla je použití umělého jazyka – esperanta. Ivan Acher využívá částečné srozumitelnosti i nesrozumitelnosti výpovědi, počítá se specifickou rytmizací a melodikou tohoto jazyka. Přestože je text překládán do češtiny ve formě promítaných titulků, divák je díky esperantu vtažen do snovosti a jakési nereálnosti mluvy jednotlivých postav. Užití esperanta je geniální formou, jak udržet diváka v hraničním pocitu mezi realitou a surreality.

Vypjatost emocí, nereálnost a stupňované šílenství předkládaného děje podtrhuje Acher hudebně – např. používá v pěveckých hlasech nezpěvné intervaly, kakofonické souzvuky, extrémní polohy všech zúčastněných hlasů apod. Důležitým vedlejším efektem popsanych kompozičních metod je univerzální dojem, že dílo neustále osciluje mezi parodií a tragikou své výpovědi.

Ivan Acher má zvláštní cit pro využití zvukomalby, a to nejen v pěveckých linkách – např. výsměchy plukovníka, púltónové sestupy v odtazích vyjadřující vzdechy, flažolety symbolizující čarodějnicí apod.

Velmi originální je také leitmotivické využití nástrojů. Čarodějnici vykresluje kontrafagot, kvílení Helgy vysoké polohy houslí, čarování je ztvárněno ostinatem v citeře atd. Přestože máme v áriích v harmonickém slova smyslu pocity lokálních tonálních center, nejsou fakticky doložitelná. Posunují se významově a funkčně podle evoluce děje.

5 Hudební analýza opery *Sternenhoch*

5.1 První obraz – SEN

Na úplném začátku opery přichází Tereza Marečková v roli čarodějnice Kuhmist. Svou roli doplňuje hrou na housle. Začíná ona v houslové hře, která se zdá být pouhým laděním. Všemmu dodává energii tajemnosti. Zaznívá tedy sólový tón houslí, který se pohybuje pouze v malých a velkých sekundách. Teprve s nástupem kontrafagotu jsou oba nástroje spolu v kontrapunktickém dialogu⁷³, kde naopak používají velké nezpěvné intervaly (např. velká a malá septima apod.) – tyto intervaly navazují pocit sklíčenosti a tragičnosti okamžiku. Podobný intervalový vývoj má i nastupující sopránový hlas. Velmi působivým efektem je deklamace textu na jednom tónu v průběhu výstupu.

Hudba této árie odpovídá průběhu snu hlavního hrdiny. Hlavní hrdinka přednáší afektovanou melodii, která konvenuje s jejím pohybem na scéně, při němž Helga nekráčí, ale je ve stoje tažena po jevišti kolem dřímajícího *Sternenhocha*.

Árie graduje melodicky čím dál vyššími tóny, zejména ve smyčcových nástrojích. Harmonická struktura není podstatná, souzvuky vznikají vrstvením malých a velkých sekund, jejich obrátů, a kvartkvintovými variacemi. Interval tercie se cíleně objevuje až v poslední třetině árie⁷⁴. Do vrcholného tónu Helgy zaznívá hlas ze záznamu, který zpívá a podtrhuje atmosféru. V prvním obraze, který nese název *Sen*, přichází kontrastní část, při které ve stylu ukolébavky a v pianu zpívá Helga za doprovodu houslí. Zaznívá postupné rozvinutí a pomalé zpomalení do konce prvního obrazu až do zaznění jemného, měkkého, kulatého tónu, který zpívá Helga.

Zajímavá je dynamická struktura, která, přestože jeví velké emoční vypětí, kulminuje již v první části. Pro gradaci Ivan Acher využívá již dříve popsané prostředky

⁷³ Příloha č. 1

⁷⁴ Příloha č. 2

(melodické vypětí smyčcových nástrojů). Sklíčenosti kusu dodává fakt, že vysoké polohy smyčcových hlasů jsou realizovány ve velmi nízkých dynamických odstínech.

Rytmicko-metrická struktura je zcela ve službě textu.⁷⁵ Vše se odehrává podle spádu použité řeči – esperanta. Tonální centrum celého prvního oddílu se nachází „*in c*“.

5.2 Druhý obraz – PLES

Ihned na začátku obrazu je slyšet výrazný kontrast a je slyšitelná i viditelná kompletní změna. V tomto obraze dominuje zpěv Sternenhocha a čarodějnice Kuhmist. Najdeme v něm i smích a řeč vypravěče. Tonální centrum druhého obrazu není definovatelné.

Árie, která doprovází scénu na plese, obraz druhý, šokuje sólovým nástupem sólového hlasu knížete Sternenhocha. Napětí, které vzniká jeho výpovědí (sekundové postupy, které se rozvinou maximálně do kvarty) je doprovázeno zvukomalebnými rychlými glissandy v citerovém partu. Zpěv Sternenhocha, který se ve svých slovech probouzí na plese a všímá si vyčouhlé, bledé a přímo ošklivé roboticky tancující Helgy. Opět stísněný pocit navozují doprovodné smyčcové nástroje krátkými melodickými výkřiky (sestupné malé sekundy v odtahu) a kontrafagot, který má jeden jediný držený tón.⁷⁶

Úvod obrazu Ples je zakončen stylizovaným smíchem knížete Sternenhocha. Sekundové postupy a atmosféru plesu zahajuje sólová citera kvazi-tanečním rytmem v pětiosminovém taktu.⁷⁷

Sólový výstup citery působí jako bláznivý taneček, do kterého velmi rychle nastupuje sólový tenorový hlas. Kontrafagot je zde použit jako barevný a rytmizující prvek. Zajímavým barevným prvkem je parlandový⁷⁸ vstup čarodějnice Kuhmist.⁷⁹ Do taneční rytmizace záhy vstupují i smyčcové nástroje a pomáhají tím árii v gradaci.

⁷⁵ Příloha č. 2

⁷⁶ Příloha č. 3

⁷⁷ Příloha č. 4

⁷⁸ *Parlando* – recitativní způsob zpěvu, který je podobný mluvené řeči

⁷⁹ Příloha č. 5

Árie postupně neustále graduje, jako kdyby se tanec zrychloval, ale pouze vrstvením rytmických struktur zúčastněných nástrojů a dialogu mezi mužským a ženským hlasem. Atmosféra na jevišti se mění, kolotoč gradace zastaví až smích hlavní postavy, kdy Sternenhoch zpívá i křičí, a následná bouřlivá glissanda tentokrát v houslích.⁸⁰

Závěrečná plocha je tvořena ustupujícím tanečním metrem, které je skutečně rozvíjeno už jen v kontrafagotu. Samotná árie je zakončena parlandovými nezpívanými projevy obou postav (pološiléním Sternenhocha a čarodějnice Kuhmist) a *Satanskou mazurkou* („*Mazurkon mi petas!*“ – „*Mazurku prosím!*“). Při konci tohoto obrazu tancují, jak je v programu Národního divadla zmíněno, *ve víru pološilení*⁸¹ i sám dirigent a nápověda.⁸²

5.3 Třetí obraz – O RUKU

Po velkém bouření z předešlého obrazu přichází částečné zklidnění, kdy stříhem zmizí obraz tanečního reje do žádosti o ruku v bytě Helžina otce.⁸³ Celá plocha však jeví známky parodie a sarkasmu. Tento fakt se projevuje např. v kontrafagotu.⁸⁴ Kontrafagot výrazně rytmizuje v oktávových a decimových intervalech a používá přírazy, které zdobí nejvyšší tóny jeho rytmizaci, působí jako stylizovaný výsměch. Tyto melodické prvky mají v posluchači vzbudit pochybování a nedůvěru o významu následující hudební plochy.

Melodizované ztvárnění smíchu a vysmívání přebírají i smyčcové hlasy. Projevují se např. šestnáctinovými vzestupnými běhy ve staccatech, oktávovými, nonovými, decimovými a undecimovými skoky v houslích. Tóny jsou skandované, nespojované. Všechny zmíněné hlasy vytvářejí jakýsi pitoreskní kontrapunkt. Záhy se přidává i citera, která krátce glosuje ostatní hlasy a připravuje nástup sólového hlasu.⁸⁵ Hra citery připomíná metronom, tikot hodin či odpočítávání času, což je příznačné k nadcházejícímu obsahu textu.⁸⁶

⁸⁰ Příloha č. 6

⁸¹ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 32

⁸² Příloha č. 7

⁸³ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 32

⁸⁴ Příloha č. 8

⁸⁵ Příloha č. 9

⁸⁶ Tamtéž, č. 9

Sólistou je kníže Sternenhoch, který nastupuje v intervalu malé septimy. Všechny své vysoké tóny na konci frází drží neúměrně dlouho. Vytváří jakousi augmentaci nad zmíněným polyfonním děním.⁸⁷ Plochu narušuje až pološepot čarodějnice, kterou začne doprovázet pouhá citera. Její šepot zaznívá bezprostředně po dlouhém hlasovém sestupu Sternenhocha a po jeho žádosti o ruku Helgy. Slova, která od čarodějnice zaznívají, citují Božskou komedii Dante Alighieriho: „*Vy, kteří vstupujete, zanechte veškeré naděje...*“.⁸⁸ Tajemnou atmosféru podporuje i v onu chvíli hrající citera. Doprovod citery se později zužuje na jediný tón, který skanduje těžkou a polotěžkou dobu v taktu.⁸⁹

Na scénu vstupuje plukovník, ke kterému se záhy připojuje kontrafagot s úvodní výsměšnou rytmizací.⁹⁰ Svým následujícím šepotem Kuhmist posouvá děj – popisuje, co se po žádosti o ruku dále děje. Minutu je naprosté ticho, postavy Sternenhocha a Helžina otce na sebe hledí. Ozývá se pouze citera, která v tomto případě opravdu odpočítává čas.

Postupně se zpět rozvíjí úvodní kontrapunkt, zvyšuje se hybnost v jednotlivých hlasech, což se projevuje přidáváním menších rytmických hodnot. Pohyb ustává v pouhé citeře s rytmizovanými hlavními dobami v taktu. Střídá se výpověď plukovníka a Sternenhocha, smyčcové nástroje a kontrafagot scénu melodicky glosují.⁹¹

Po slovech otce, který nazval svou dceru strašidlem či netvorem, se atmosféra mění. Vše v oné chvíli nečekaně vygraduje pomocí rychlých osminových houslových postupů. Sternenhoch reaguje na otcova slova a jeho zpěv („*Fuj, fuj, fuj!...*“), při kterém si odplivává, je podpořen znovu hrajícím kontrafagotem. Stále zaznívá i smích plukovníka, až celá situace vygraduje ke krátkému společnému duetu⁹² a k navazující rvačce obou postav. Při zuřivé rvačce⁹³ zaznívají housle opět v rychlých skocích, dodávajících pocit vtažení do samotné rvačky mezi Sternenhochem a Helžiným otcem.

⁸⁷ Příloha č. 10

⁸⁸ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 33

⁸⁹ Příloha č. 11

⁹⁰ Příloha č. 12

⁹¹ Příloha č. 13

⁹² Příloha č. 14

⁹³ V partituře zvýrazněno pojmem *furioso* – zběsile, zuřivě, divoce

Celá plocha obsahuje ještě závěrečnou gradaci, kde notorický pohyb přebírá viola. Sólové hlasy přecházejí z parlanda ke zpěvu a naopak.⁹⁴ Konec obrazu označuje sternenhochovo hřmotné a výrazné: „*Et Adiaů!*“ („*A adieu!*“). Tonální centrum třetího oddílu je tušené „*in as*“.

5.4 Čtvrtý obraz – SVATEBNÍ HOSTINA

Čtvrtý obraz svatební hostiny doprovázejí věčné synkopy a lehká stylizace třídobého taktu, převažují v něm intervaly kvint a oktáv. Na úplném začátku obrazu a při jeho dotváření na jevišti pomocí kulis zaznívá viola. Dochází k neustálému zpochybňování čtyřdobého taktu (synkopy, velké trioly, ligatury, akcentace lehkých dob).⁹⁵ Hudební struktura vede k nepřehlednosti, aby vznikl dojem jakési tečnosti a „slavnostnosti“ (kvintové a oktávové intervaly), ale nelze identifikovat průběh ani začátek tohoto dění.

Sólový sopránový hlas vstupuje do tohoto chaosu jako jediný pevný bod. Helga a Sternenhoch jako nevěsta a ženich přistupují ke svatební tabuli. Průběh sólového zpěvu Helgy je v počátku tvořen velkými intervaly a poté se postupně uklidňuje.⁹⁶ Uklidnění probíhá, když je text skandován na jediném tónu, který je vystřídán maximálně do intervalu malé sekundy a zpět, avšak v extrémně vysokých sopránových polohách (rozsah g₂-b₂). Působí jako jakési volání o pomoc.

V momentě, kdy se sólový hlas propadne do jednočárkované oktávy, má posluchač pocit maximálního smíření a odevzdání hraničícího až s maximální letargií. Pianissimový návrat hlasu do dvoučárkované oktávy tento pocit spíše umocňuje. Emoční výstup sólového hlasu umocňuje i fakt, že ji doprovází v unisonu další dva nástroje (citera a housle).⁹⁷ Citera se postupně odpojuje.

Obraz je zakončen lehkým zpěvem sopranistky. Postupně atmosféru dotváří stejná nálada, jaká byla v obrazu použita na jeho začátku. Helžin zpěv stále doprovázejí viola, housle a citera. Vše spěje až do momentu, ve kterém dochází k porodu. V tomto obraze

⁹⁴ Příloha č. 15

⁹⁵ Příloha č. 16

⁹⁶ Příloha č. 17

⁹⁷ Příloha č. 18

se děj posouvá, již je na světě společné dítě Sternenhocha a Helgy – Helmutek. Violový part je doplněn o flažolety⁹⁸, které zvyšují použitím alikvótních tónů přirozenou barevnost zvuku.

Zaznívají stejná slova Helgy, jako v úvodní části obrazu: „*El marcaj sauroj ekestis la agloj...*“ („*Z bahenních ještěrů povstaly orlové...*“). V decrescendu utichají všechny nástroje i housle, které svůj poslední tón čtvrtého obrazu obohacují flažoletem.⁹⁹ Tonální centrum je v tomto obraze nestálé – „*in c*“, „*in es*“, „*in d*“ či „*in g*“.

O tomto obraze promlouvala v našem rozhovoru i sama pěvkyně Vanda Šípová, která mluvila o měnících se emocích, které musí postava Helgy předávat. Jinak slyšíme obětního beránka, který jde na Svatební hostinu a jinak je ztvárněn o pár chvil později porod, při kterém dochází k psychologické transformaci. Samotná figura probíhajícího porodu je velmi složitá a je obdivuhodné, co všechno je v tento moment na jevišti viděno i slyšeno.¹⁰⁰

5.5 Obraz pátý – HELMUTEK

Pátý díl začíná sternenhochovým plačtivým zpěvem ve falzetu¹⁰¹. Kníže popisuje, v jaké náladě šla Helga k oltáři („*Kiel ofer-ŝafido ŝi iris al la altaro...*“ – „*Jak obětní jehně šla k oltáři...*“).¹⁰²

Árie Helmutek je zatížena různými zvukovými efekty. Mezi tyto zvukové efekty patří např. již zmíněný zpěv falzetem¹⁰³, častá pizzicata a flažolety¹⁰⁴, šokující melodické zvraty¹⁰⁵, parlando, sípání, šepot¹⁰⁶, křik, intonačně neurčité plochy, miniaturní fráze s minimální melodickým vývojem, ve střední části rytmizovaný dialog mezi kvintami houslí a violy. Hlas Helgy se bezprostředně po vraždě Helmutka mění¹⁰⁷, je zesílen, aby

⁹⁸ Příloha č. 19

⁹⁹ Příloha č. 20

¹⁰⁰ ŠÍPOVÁ, Vanda, operní pěvkyně [ústní sdělení]. Praha, 15.11.2022

¹⁰¹ *Falset* – technika zpěvu, která umožňuje pěvci zpívat nad rámec jeho běžnému rozsahu

¹⁰² BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 35

¹⁰³ Příloha č. 21

¹⁰⁴ Příloha č. 22

¹⁰⁵ Tamtéž, č. 22

¹⁰⁶ Příloha č. 23

¹⁰⁷ KLÍMA, L. *Utrpení knížete Sternenhocha: groteskní romaneto*. Praha: Dobrovský, 2021, s. 17: „...*A tu promluvila klidným, strašným, zcela jiným hlasem než kdykoliv dříve.*“

byla zdůrazněna strašlivá atmosféra.¹⁰⁸ Tato zmíněná plocha dále doprovází stylizovaný duet Helgy a Sternenhocha, který je však veden unisono a stupňuje tak významově melodické napětí (dialog je melodicky podpořen i citerou).¹⁰⁹ Tragičnost okamžiku, kterou tato árie ztvárňuje, je umocněna sólovým výstupem houslí a cittery v závěru. Tonální centrum je neidentifikovatelné.

Tato árie je významově klíčová pro celou operu. Z odevzdané letargické Helgy se stane nadpřirozená negativní bytost a zároveň i démonická, despotická osobnost.

5.6 Obraz šestý – RANDE

Plocha šestého obrazu – RANDE – je jedna z rozsáhlejších částí opery, kterou doprovází nejdlejší dějový úsek celého díla. Figuruje v něm všechny zúčastněné osoby (vyjma plukovníka, Helžina otce) a i všechny nástroje. Formálně tato část následuje průběh děje na jevišti. Začíná ostinatem v citeře, které přebírají i houslové hlasy. Ostinato je doprovázeno skandovaným rytmem všech dob ve čtyřdobém taktu.¹¹⁰ Celá plocha se jakoby zlověstně zesiluje. Helga se v průběhu tohoto momentu převléká pro svého poety.

Prvním sólovým hlasem je postava Helgy. V emotivním kontrastu – do vzrušené plochy – vstupuje zcela zrudně nová postava poety.¹¹¹ Celá plocha graduje až do pouhého dialogu poety a Helgy, ozývá se zvuk elektrické kytary, který barevně dokresluje verbální pojem poety, který nazývá Helgu bestií.

Mrazivý moment nastane, když je ukončeno ostinato ve všech nástrojích. Prázdnotu lásky nenaplněného života autor ztvárňuje vymizením ostinát ní plochy, na scéně zůstávají pouze dva sólové hlasy. Velmi nesměle se vrací citera s augmentovanou ostinát ní figurou.

Dramatické rychlé noty přebírá houslový hlas ve dvojzmatu. Tragédii okamžiku – nenaplněné životní lásky – doprovází rozladěný hlas violy v půlových notových hodnotách a v nezpěvných intervalech.

¹⁰⁸ Příloha č. 24

¹⁰⁹ Příloha č. 25

¹¹⁰ Příloha č. 26

¹¹¹ Příloha č. 27

Erotický moment scény opět doprovázejí všechny zúčastněné nástroje, ovšem bez *ostinato* a v sekundových sestupných odtazích, které symbolizují vzdechy a evokují pocit strachu. Dialog hlavních postav prozrazuje, že strach je v tento moment oprávněný, protože oba budou za pár okamžiků ohroženi na životě. S návratem osminových hodnot v citeře a čtvrt'ových hodnot v houslovém partu se stupňuje dramatická okamžiku.¹¹² První housle pokračují ve figuře „vzdechů“. Umocňují je však dvojhmaty.

Po zaznění výstřelu zní jen dlouhé tóny v kontrafagotu ve vzdálenosti velkých intervalů (*nona*, *oktáva* apod.). Hudební moment doprovází jen pološepot čarodějnice Kuhmist.¹¹³ Na scéně byl zastřelen poeta. S nástupem houslí nastupuje i zpěv knížete Sternenhocha, který pozoroval milence po celou dobu z věže. Vrací se *ostinato* v citeře, avšak s přírazy – s figurami výsměchu. Houslový a violový hlas jsou v oktávě a pokračují ve figurách vzdechů. Autor těmto vzdechům předepisuje postupné *crescendo*, čímž opět zvyšuje napětí. Kontrafagot ve své lince ustrne v *ostinato*.¹¹⁴ Sólový vokální hlas knížete Sternenhocha obsahuje *glissanda* a *parlanda*, jeho vokální linka atakuje dynamické limity – od *forte* k *pianissimu*. Celou árii zakončuje hlas houslí a citery v sestupných krocích.¹¹⁵

Dramatický vrchol této árie – výstřel knížete Sternenhocha – se nachází ve zlatém řezu¹¹⁶ – zhruba ve dvou třetinách celé árie. Závěrečný výstup knížete Sternenhocha působí jako „katarze“. Soustavným tonálním centrem tohoto obrazu je „*in e*“.

5.7 Sedmý obraz – V KOBCE

Následující sedmá árie je zajímavá tím, že probíhá zcela bez živého instrumentálního doprovodu. Tonální centrum není definovatelné. I scéna se v úvodní části mění, obsidiánová stěna je otočena, vše se halí do tmy, ze které vystupuje se svou modlitbou nad zdánlivě mrtvou kníže Sternenhoch, avšak i jeho emoce se rychle mění. Jedná se o úplně nejkratší árii z celé opery, v níž dominují dva vokální hlasy, hlavní protagonisté, Helga a Sternenhoch. Obsahem árie je uvěznění Helgy v kobce.

¹¹² Příloha č. 28

¹¹³ Příloha č. 29

¹¹⁴ Příloha č. 30

¹¹⁵ Příloha č. 31

¹¹⁶ *Zlatý řez* – představuje poměr větší části (a) k menší (b), který je stejný jako poměr celku (a+b) k větší části (a). Zlatým řezem je známá např. skladba *Hudba pro smyčce, bicí a celestu* skladatele Bély Bartóka (1881-1945).

Emoce v mužském hlase jsou kontrastní a ve velkém rozporu – od modlení, přes uspokojení z vraždy, překvapení, zlost, roli spasitele až po vykonavatele pomsty.

Helga střídá své emoce od proseb o slitování až po absolutní vztek a bezmoc. Emoce ve vokálních hlasech jsou vyjadřovány skandováním na jednom tónu, dlouhými drženými tóny ve vysokých polohách, výraznými rytmickými figurami (kvintoly, trioly), glissandy, šepotem, skřekem¹¹⁷, parlandem a následným brumendem (po scéně přidušení hlavní hrdinky ponožkou).¹¹⁸ Sólový soprán ve svém melodickém vrcholu atakuje cis₃. Helga je uvězněna v kobce – v bedně, která je vyzdvížena nad samotné jeviště do vzduchu a během celého následujícího obrazu bude přítomna.

5.8 Osmý obraz – KUHMIST

Osmý obraz je další rozsáhlou plochou celého díla. Hlavní hrdinkou je čarodějnice Kuhmist a kníže Sternenhoch, který k čarodějnici přijde z důvodu „*další duchovní posily*“.¹¹⁹ Postava čarodějnice rozvířila v autorovi hudby maximum kreativity v hledání nových zvuků a efektů.

Árie začíná zvukem neidentifikovatelného tření žíní o strunu, posluchač má dojem, že slyší jakýsi scénický zvuk – skřípění.¹²⁰ Nastupuje citera v unisonu s violou v triolovém ostinatu. Housle využívají způsobu hry tzv. „*col legno*“¹²¹. Nastupuje sólový zpěv čarodějnice, který se pohybuje v rozsahu malé sekundy, po chvíli s náhlými septimovými skoky.¹²²

Sólový hlas Sternenhocha opět obsahuje velké oktávové a nonové skoky. Atakuje tóny a₂ a b₂. Housle střídají plochy s maximálním a minimálním vibratem. Všichni zúčastnění využívají velké dynamické kontrasty.¹²³

¹¹⁷ Příloha č. 32

¹¹⁸ Příloha č. 33

¹¹⁹ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 41

¹²⁰ Příloha č. 34

¹²¹ *Col legno* – Způsob hry na smyčcové nástroje. Hra „dřevem“ – obráceným smyčcem. Hráč se strun dotýká pevnou částí smyčce, nikoli žíněmi.

¹²² Příloha č. 35

¹²³ Příloha č. 36

Zatímco neustále probíhá dialog mezi sólovými hlasy, tak citera a viola pokračují v neustálém ostinatu. Komentujícím hlasem jsou pouze housle, které využívají sekundové intervaly vzestupně i sestupně, pizzicata a nezvyklé efekty houslové hry.

V sólovém hlasu čarodějnice převyšuje parlando nebo skandování textu na jediném tónu. V momentě, kdy se tento moment rozvolní a čarodějnice se rozezpívá do tercie a větších intervalů, používá v nich glissando. Sternenhoch neustále atakuje horní tenorový rozsahový limit.¹²⁴ Ve chvíli, kdy ustane dialog, nastupují housle s violou s dvoutaktovým ostinatem rychlých šestnáctinových hodnot ve vysokých polohách, které jsou bez dalšího dynamického vývoje – navozuje to pocit šílenství.¹²⁵ Vše k situaci doplňují vyváženou choreografií i tanečníci. Pohyb v rychlých notách znějících nástrojů je ostře zakončen bez rozuzlení – vyvolává v posluchači šok.

5.9 Devátý obraz – DELIRIUM

Následující část – Delirium – je rozdělena do tří epizod A, B a C, proto je jednou z nejdelších. Árie opět začíná bez živého instrumentálního doprovodu, pouhým zpěvem *spícího-nespícího*¹²⁶ Sternenhocha, avšak dále se k němu připojuje Helga, která shlíží jako somnambulní¹²⁷ zjevení z vysoko zavěšené, již zmíněné, kobky.

Výpověď Sternenhocha je poznamenána jeho zešílením. Autor využívá k ilustraci jeho šílenství velmi vypjatých tenorových poloh (cis₃, d₃), nesmyslných, velkých nezpěvných intervalů. Velmi výrazných rytmických figur apod.¹²⁸ Hlavní postava Helgy je pouhou představou knížete Sternenhocha, je ztělesním jeho snové vize. Jeho myšlenkové vyšínutí podporuje masivní konzumace alkoholu na scéně. Autor mistrně stupňuje všechny zmíněné melodické efekty. Melodická linka Helgy je více kantabilní, avšak také atakuje horní polohy sopránového hlasu (as₂, d₂ apod.).

Jako první z nástrojů se v árii objevují housle, a to ve dvoutaktovém ostinatu v intervalu malé sekundy. Převládajícími intervaly mezi houslemi a pěveckou linkou knížete Sternenhocha jsou příkré disonance (tritóny, velké septimy a malé sekundy).

¹²⁴ Příloha č. 37

¹²⁵ Příloha č. 38

¹²⁶ BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Praha: Národní divadlo, 2018. s. 43

¹²⁷ *Somnambulní* – v polospánku, ne zcela při smyslech

¹²⁸ Příloha č. 39

Postupně se přidává violový hlas ve dvojhmatu, který kontrastuje legátovou hrou ve vysoké dynamice.¹²⁹ Zajímavá zhruba osmnáctitaktová plocha, vedená v kvintách mezi houslemi a violou, přináší dočasné uklidnění, to je však záhy vystřídáno rychlými pohyby šestnáctinových rytmických hodnot v obou nástrojích.¹³⁰

Na scéně se objevuje čarodějnice a vstupuje do dialogu se Sternenhochem. V houslovém hlasu se objevují flažolety, naopak v nízkých dynamikách podporují sklíčenost celé scény.¹³¹ Oba sólové hlasy přecházejí ze zpěvu do parlanda a zpět. Zaznívá i vysoký zpěv Kuhmist, která atakuje a₂. V závěrečné části epizody A se připojuje ještě kontrafagot. Šílenství čarodějnice a Sternenhocha je ztvárněno napodobováním zvířecích projevů (kočka, pes).¹³²

Delirijní plocha je ukončena vstupem Poety na scénu, rychlými šestnáctinovými hodnotami ve viole, úsečnými krátkými výraznými tóny v citeře a houslích, následně i v kontrafagotu. Hlasový projev Poety postupně hrubne, až v posluchači navodí pocit řvaní.¹³³ Epizoda A je zakončena zrychlenou mluvou knížete Sternenhocha ze záznamu. Kompozičně zajímavý krok autora spočívá ve výměně rolí Sternenhocha a Poety, kdy mrtvá postava Poety zpívá živě a Sternenhoch, který žije, šeptá ze záznamu. Instrumentální plocha pokračuje nezměněně.¹³⁴

Celou plochu rozbíjí nástup čarodějnice, na chvíli mizí ostinato ve viole a housle se rozběhnou do melodicky vypjatých staccatových šestnáctinových rytmických hodnot.¹³⁵ Plocha se vrací zpět, housle však střídají způsob hry „*arco*“¹³⁶ a „*col legno*“.¹³⁷ Čarodějnice končí vypjatými tóny ve dvoučárkové oktávě, housle melodicky vystoupají až do tříčárkové oktávy.¹³⁸ Tímto momentem končí epizoda B, přichází Sternenhoch a Helžin otec (plukovník).

¹²⁹ Příloha č. 40

¹³⁰ Příloha č. 41

¹³¹ Příloha č. 42

¹³² Příloha č. 43

¹³³ Příloha č. 44

¹³⁴ Příloha č. 45

¹³⁵ Příloha č. 46

¹³⁶ *Arco* – označení hry smyčcem

¹³⁷ Příloha č. 47

¹³⁸ Příloha č. 48

Sternenhoch do svého kantabilního způsobu zpěvu vkládá parlanda a řev. Plukovník glosuje situaci v unisonu společně se Sternenhochem. Epizoda C je ukončena dohrou v pokračujících ostinátních figurách instrumentálních hlasů. Codu této árie přednáší sólový kontrafagot v náhle klidných hodnotách, avšak v nezpěvných krocích.¹³⁹ Celý díl devět zaznívá kvazi „*in d*“.

5.10 Desátý obraz – GRANDE FINALE

Delirijní plocha vyústí v Grande finale. Přestože jde o tzv. *grande finale*¹⁴⁰, instrumentačně zaznívají pouze tři barevné složky: vokální, smyčcová a dechová – kontrafagotová. Tonální centrum devátého obrazu není definovatelné.

Novou barvou, která prostupuje závěrečnou scénu, je reprodukován hlas. Textově se jedná o konkluzi, jelikož Helga ústy Sternenhocha pronáší stejný text jako v úvodu. Fakt, že je již po smrti a zpívá za ni Sternenhoch, je kompozičně vyřešen tak, že zpívá tenor sólo maximálně s jedním hlasem – sólovými houslemi v jednočárkované oktávě.¹⁴¹ Kontrafagot se přidává v momentě, když Sternenhoch zpívá – mluví – za Helgu. Opět jsou zde zařazeny parlandové prvky, šepot apod. Ozývá se skutečný hlas Helgy kombinovaný s reprodukováním hlasem.¹⁴²

Kontrafagot ustává a smyčcové hlasy postupně stoupají do stále vyšších poloh. Harmonicky zajímavým jevem je to, že v závěru slyšíme zřetelně čistý akord C dur, který je na chvíli potměněn přidáním sextou a septimou, aby vyústil v pouhé g₂ v sólovém hlase protagonistky Helgy. Celá opera je zakončena jediným tónem a šesti prázdnými takty.¹⁴³

¹³⁹ Příloha č. 49

¹⁴⁰ *Grande finale* – velké finále

¹⁴¹ Příloha č. 50

¹⁴² Příloha č. 51

¹⁴³ Příloha č. 52

Závěr

Ve své bakalářské jsem představila a hlouběji analyzovala operní dílo Ivana Achera – *Sternenhoch*, které je, jak už bylo v úvodu zmíněno, originální a jedinečné ve svém výběru námětu i zpracování. Toto dílo právem patří mezi nejzajímavější počiny na české i světové operní scéně. Díky své jazykové univerzálnosti je snadno inscenovatelné i na zahraničních pódii. Národní divadlo podniklo již v minulosti cestu do zahraničí a opera se setkala s nadšeným přijetím a úspěchem.¹⁴⁴ Úspěch Acherovy opery umocňuje i fakt, že autor má velmi bohatou zkušenost se scénickou hudbou a divadelním prostředím v obecném slova smyslu.

Analýza předkládá čtenáři komplexní hudebně-teoretický i sémantický pohled na jednotlivé árie díla, jejich vzájemnou provázanost a dějovou posloupnost v rámci celého představení. Obsahuje i stručný popis obsahu groteskního romaneta *Utrpení knížete Sternenhocha* a představení samotného autora knihy – Ladislava Klímy, jelikož opera disponuje výrazným sepětím s literární předlohou. Dále stručnou komparaci obou již zmíněných děl.

Práce jednotlivě analyzuje obrazy a árie díla Ivana Achera a v jedné z kapitol popisuje obsah samotné opery *Sternenhoch*. Znalost libreta je pro pochopení celého díla zásadní. Na scéně se zpracovávají i nevyřčené významy, které se ukrývají v textu a během představení není možné je všechny okamžitě rozklíčovat.

Nechybí ani představení inscenačního týmu, který se na vzniku operního díla podílel.

Autor je originální – jak už bylo řečeno – i svou kompoziční prací s vokálními hlasy. Kombinuje školené a neškolené pěvecké techniky, expresivní hlasové efekty (*parlando*, *glissando* atd.), avšak všechny tyto jevy důsledně podřizuje významu ztvárňovaného textu. Ivan Acher je tím bezesporu víc než osobitý.

Pozoruhodná je i jeho scénická práce. Ve své opeře *Sternenhoch* mistrně kombinuje výtvarné prvky s tanečními a divadelními. Každý detail na scéně má

¹⁴⁴ ČERVENKA, Jozef. *Sternenhoch na Divadelnej Nitre*. *Opera Slovakia* [online]. 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://operaslovakia.sk/sternenhoch-na-divadelnej-nitre/>

svou důležitost. Neodděluje doprovodný ansámbl hudebníků od scénického dění. Posluchači tak mají možnost celou dobu sledovat i umělecký projev všech hudebních protagonistů. Pohybově nešetří ani představitele hlavních pěveckých rolí. Ve spolupráci s režisérem Michalem Dočkalem volí maximální možnou dynamiku výstupů na scéně, vyžaduje expresivně realistické výkony od všech zúčastněných.

Myslím, že tato práce může být nápomocna čtenářům, kteří se zabývají současnou operní tvorbou a pomůže jim nahlédnout do tvorby Ivana Achera. Práce by se dále mohla rozšířit o další rozhovory se členy inscenačního týmu (např. scénograf, kostýmní výtvarník) nebo by se opera *Sternenhoch* dala porovnávat s dalšími díly Ivana Achera, který se během svého života věnoval a stále věnuje tvorbě hudby k rozličným divadelním formám. Tímto postupem by mohla vzniknout rozsáhlá práce, která by se zabývala komplexní tvorbou tohoto skladatele.

Nakonec připojuji ještě jeden citát, který dokresluje význam této opery:

„Opera odjakživa byla svébytnou formou dramatu a zůstane takovou navždy. Monumenty operní tradice nás nepřestávají fascinovat, a navíc se ukázalo, že se až pozoruhodně dobře dokážou přizpůsobovat měnícím se kulturním a politickým okolnostem. Umění, kde akce a vášně jdou ruku v ruce s hudbou, přetrvává po tisíce let a vůbec se nezdá, že by dnes upadalo. Dokud máme divadelní prostory vhodné k tomuto účelu a umělce ochotné uvádět komplikovanou nádheru opery v život, budou se opery hrát pořád, a dál budou o dramatech a spletitosti lidské zkušenosti promlouvat způsobem, jakému se žádná jiná umělecká forma nevyrovná.“¹⁴⁵

Můžeme být pyšní na to, že takové dílo vzniklo z pera českého autora a bylo inscenováno u nás v Praze, v Národním divadle.

¹⁴⁵ ABBATE, Carolyn a Roger PARKER. *Dějiny opery: posledních 400 let*. Přeložil Robert NOVOTNÝ. Praha: Argo, 2017. ISBN 978-80-257-2094-3

Seznam použitých informačních zdrojů

ABBATE, Carolyn a Roger PARKER. *Dějiny opery: posledních 400 let*. Přeložil Robert NOVOTNÝ. Praha: Argo, 2017. ISBN 978-80-257-2094-3

BLACHUT, Beno. *Ivan Acher – Sternenhoch*. Divadelní program. Opera Národního divadla v Praze, premiéra 7.4.2018. Praha: Národní divadlo, 2018. ISBN 978-80-7258-631-8

HONS, Miloš. *Hudební analýza*. Praha: Togga, 2010. Musica viva (Togga). ISBN 978-80-87258-28-6

MOCNÁ, D., PETERKA, J. a kol.: *Encyklopedie literárních žánrů*. Paseka, Praha – Litomyšl 2004, s. 590

PAVIS, Patrice. *Analýza divadelního představení*. Přeložil Kateřina NEVEU. Praha: Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU, 2020. Teoretická řada (Nakladatelství AMU). ISBN 978-80-7331-549-8

VŠETIČKA, František. *Podoby prózy : o kompoziční výstavbě české prózy dvacátých let 20. století*. Olomouc, 248 s. 1997. Votobia. ISBN: 80-7198-262-8

ZICH, Otakar. *Estetika dramatického umění: teoretická dramaturgie*. V Praze: NAMU, 2018. Teoretická řada (Nakladatelství AMU). ISBN 978-80-7331-482-8

KAZMÍŘ, Adam. *Proměny významové výstavby Utrpení knížete Sternenhocha: od krvavého románu k románu zasvěcení*. Olomouc, 2014. Dostupné z: https://theses.cz/id/63asdh/Kazmir_-_Promeny_vyznamove_vystavby_Utrpeni_knizete_Stern.pdf. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

KONVICOVÁ, Petra. *Technická příprava inscenace*. Brno, 2016. Dostupné z: https://is.jamu.cz/th/r5bsn/BP_KonvicovaPetra_skcb2.pdf. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění. Vedoucí práce Doc. Mgr. Jan Kolegar

ŠÍPOVÁ, Vanda, operní pěvkyně [ústní sdělení]. Praha, 11.11.2022

DOČEKAL, Michal, umělecký šéf a režisér [ústní sdělení]. Praha, 14.11.2022

KLÍMA, Ladislav. *Utrpení knížete Sternenhocha: groteskní romaneto*. Praha: Dobrovský, 2021. 1400. ISBN 978-80-277-0261-9

Internetové zdroje

Český hudební slovník osob a institucí [online]. Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2016. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1004369

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Ústav pro jazyk český, 2011. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc>

BOUŠOVÁ, Veronika. Ivan Acher: Vezmu hořák (Z Národního do Národního). *Divadelní noviny* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/ivan-acher-vezmu-horak-z-narodniho-do-narodniho>

Ceny divadelní kritiky 2018. *Svět a divadlo* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.svetadivadlo.cz/cz/cdk18/cdk18win>

ČERVENKA, Jozef. Sternenhoch na Divadelnej Nitre. *Opera Slovakia* [online]. 2019. Dostupné z: <https://operaslovakia.sk/sternenhoch-na-divadelnej-nitre/>

ČUMBA, Ladislav. *OPERNÍ HLÍDKA: NÁROD SOBĚ? KLÍMA REDIVIVUS!* [online]. 2018. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/inside/operni-hlidka-narod-sobe-klima-redivivus-sRYqs>

DOBROVSKÁ, Wanda. Ivan Acher: Co ještě snese člověk. Harmonie [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/ivan-acher-co-jeste-snese-clovek.html>

KOŽÍŠEK, Jakub. Recenze: Acherův Sternenhoch trpí kongeniálně. Nejvydařenější z kofroňovin. *ČT24* [online]. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2445499-recenze-acheruv-sternenhoch-trpi-kongenialne-nejvydarenejsi-z-kofronovin>

Ladislav Klíma. *MUNI Arts* [online]. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/klima.html>

LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY. *LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.lenka-vagnerova.cz/>

SOJKOVÁ, Alena. Mrtvá hudba mi nesmí z baráku. *Český rozhlas* [online]. 2019. Dostupné z: <https://program.rozhlas.cz/mrtva-hudba-mi-nesmi-z-baraku-7889208>

Sternenhoch. *Národní divadlo* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/sternenhoch-opera-1520268>

VRTIŠKOVÁ NEJEZCHLEBOVÁ, Lenka. Tři minuty laskonka, pak tam píchnu klobásu, kdo přežije, zůstane, říká Lvem oceněný skladatel Acher o své hudbě. *Deník N* [online]. Deník N, 2020. Dostupné z: <https://denikn.cz/311135/tri-minuty-laskonka-pak-tam-pichnu-klobasu-kdo-prezije-zustane-rika-ceskym-lvem-oceneny-skladatel-o-sve-hudbe/>

Na plovárně: Ivan Acher. *Česká televize* [online]. 2019 Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/219544160100010/>

Seznam příloh

Příloha č. 1	49
Příloha č. 2	50
Příloha č. 3	51
Příloha č. 4	52
Příloha č. 5	53
Příloha č. 6	54
Příloha č. 7	55
Příloha č. 8	56
Příloha č. 9	57
Příloha č. 10	58
Příloha č. 11	59
Příloha č. 12	60
Příloha č. 13	61
Příloha č. 14	62
Příloha č. 15	63
Příloha č. 16	64
Příloha č. 17	65
Příloha č. 18	66
Příloha č. 19	67
Příloha č. 20	68
Příloha č. 21	69
Příloha č. 22	70
Příloha č. 23	71
Příloha č. 24	72

Příloha č. 25	73
Příloha č. 26	74
Příloha č. 27	75
Příloha č. 28	76
Příloha č. 29	77
Příloha č. 30	78
Příloha č. 31	79
Příloha č. 32	80
Příloha č. 33	81
Příloha č. 34	82
Příloha č. 35	83
Příloha č. 36	84
Příloha č. 37	85
Příloha č. 38	86
Příloha č. 39	87
Příloha č. 40	88
Příloha č. 41	89
Příloha č. 42	90
Příloha č. 43	91
Příloha č. 44	92
Příloha č. 45	93
Příloha č. 46	94
Příloha č. 47	95
Příloha č. 48	96
Příloha č. 49	97

Příloha č. 50	98
Příloha č. 51	99
Příloha č. 52	100

Příloha č. 1

Musical score for Violin (Vln.) and Cello/Double Bass (Cbsn.).

Measures 8-15:

- Vln. (Violin):** Treble clef. Measures 8-15 contain a melodic line starting with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, and D5. A slur covers measures 9-11. Measure 12 has a quarter rest, and measures 13-15 have whole rests.
- Cbsn. (Cello/Double Bass):** Bass clef. Measures 8-15 contain whole rests.

Measures 16-23:

- Vln. (Violin):** Treble clef. Measures 16-22 contain whole rests. Measure 23 has a quarter rest, followed by quarter notes D5, E5, and F5. A slur covers measures 23-24. The dynamic *mf* is indicated below measure 23.
- Cbsn. (Cello/Double Bass):** Bass clef. Measures 16-23 contain a melodic line of quarter notes: G2, A2, B2, C3, D3, E3, F3, G3, A3, B3, C4, D4, E4, F4, G4. Slurs are placed over measures 16-17, 18-19, and 20-21.

Dynamic markings: *pesante* above measure 15, *mf* below measure 15 (Cbsn.), and *mf* below measure 23 (Vln.).

Příloha č. 2

88 *cresc.* *mp* *pp*

Helga
La di-o de la Su-no _____ la Su - no mem _____

Vln.

Vla.

Detailed description: This is a musical score for three parts: Helga (voice), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The Helga part is in treble clef and begins at measure 88. It features a melodic line with a crescendo leading to a mezzo-piano (*mp*) section, followed by a piano (*pp*) section. The lyrics are "La di-o de la Su-no" followed by a long line, then "la Su - no mem" followed by another long line. The Violin and Viola parts are in treble and bass clefs respectively, and provide harmonic support with sustained chords and arpeggiated figures. The score concludes with a double bar line.

Příloha č. 3

6
Stern. *mi de - no - - ve e - bri - as!_ Kie mi es-*

Vln. *f*

Zith. *p* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *mf* *p*

Cbsn.

Detailed description: This is a musical score for a voice and instrumental ensemble. It consists of four staves. The top staff is for the voice (Stern.), with lyrics in Czech: "mi de - no - - ve e - bri - as!_ Kie mi es-". The second staff is for the Violin (Vln.), featuring two measures of music with a forte (*f*) dynamic and a hairpin crescendo. The third staff is for the Zither (Zith.), with a treble clef and a bass line. It includes glissando markings (*gliss.*) and dynamics of piano (*p*), mezzo-forte (*mf*), and piano (*p*). The bottom staff is for the Cello (Cbsn.), showing a single note with a long sustain line.

Příloha č. 4

5

12

Stern. *mf* *smích*

Wil-ly es-tas en Ba-le - a-roj, kun Al- fon - so...

Zith. *mf*

15

Stern. *f* *mf*

Jes, ĉiam ĉe ba - lo en/Ber-li - no.

Zith.

Příloha č. 5

49 *f* (parlando)

Kuhm. *f* (parlando)
Ster-nen-ho - me-to,

Stern.
ka - nis-mo, me-ka - nis - mo.

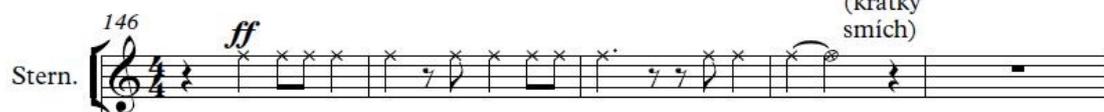
Zith.

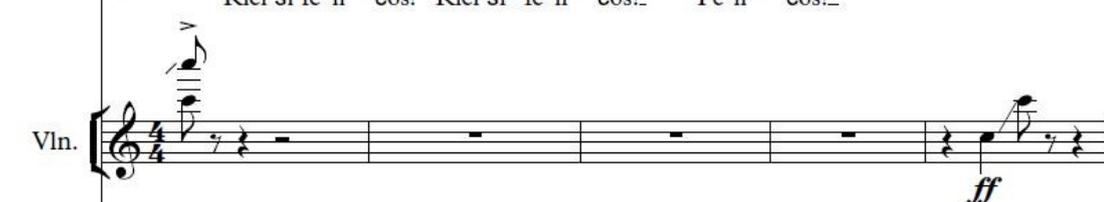
Cbsn.

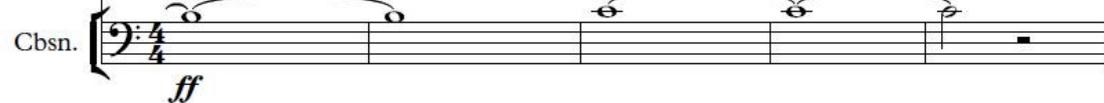
Detailed description: This is a musical score for a vocal and instrumental ensemble. It consists of four staves. The first staff is for Clarinet in B-flat (Kuhm.), the second for Soprano (Stern.), the third for Zither (Zith.), and the fourth for Cello (Cbsn.). The music is in 3/4 time and begins at measure 49. The tempo and dynamics are marked 'f' (forte) and '(parlando)'. The vocal line (Stern.) has the lyrics 'Ster-nen-ho - me-to, ka - nis-mo, me-ka - nis - mo.' The instrumental parts provide accompaniment for the vocal line.

Příloha č. 6

146 *ff* (krátký smích)

Stern.
Kiel ši fe-li - čos! Kiel ši fe-li- čos! Fe-li - čos!

Vln.

Cbsn.

151

Vln.

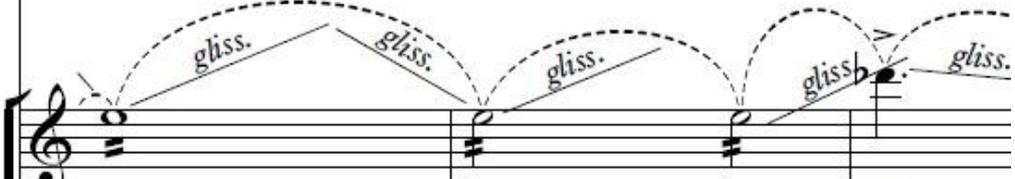
Vla.

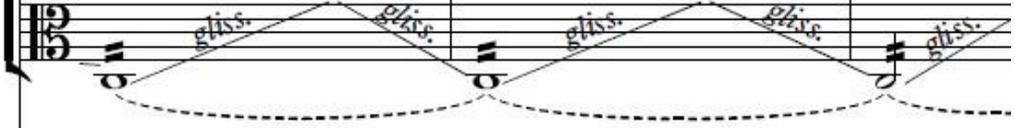
Příloha č. 7

183 (smích)

Kuhm. *gliss.*

E - bri - u - le - to

Vln. *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *sf*

Vla. *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.*

Cbsn.

Příloha č. 8

Cbsn. ⁴

The musical notation is written on a single staff in bass clef. It begins with a key signature of one flat (B-flat). The piece consists of eight measures. The first measure contains a quarter rest followed by a quarter note G2, a quarter note F2, and a quarter note E2. The second measure contains a quarter note D2, a quarter note C2, and a quarter note B1. The third measure contains a quarter note A1, a quarter note G1, and a quarter note F1. The fourth measure contains a quarter note E1, a quarter note D1, and a quarter note C1. The fifth measure contains a quarter note B1, a quarter note A1, and a quarter note G1. The sixth measure contains a quarter note F1, a quarter note E1, and a quarter note D1. The seventh measure contains a quarter note C1, a quarter note B1, and a quarter note A1. The eighth measure contains a quarter note G1, a quarter note F1, and a quarter note E1. The notation includes slurs over the eighth and ninth notes of each measure, and accents over the eighth and ninth notes of the second, third, fourth, and fifth measures.

Příloha č. 9

10

Vln. *mf*

Vla.

Zith. *mf*

Cbsn.

The image shows a musical score for four instruments: Violin (Vln.), Viola (Vla.), Zither (Zith.), and Cello (Cbsn.). The score is in 3/4 time and begins at measure 10. The Violin part features a melodic line with eighth and sixteenth notes, starting on a whole rest. The Viola part plays a rhythmic accompaniment of eighth notes. The Zither part has a simple bass line with eighth notes. The Cello part plays a melodic line with eighth and sixteenth notes. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) is present for the Violin and Zither parts.

Příloha č. 10

28

Stern.

Vln.

Vla.

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 11

57

Kumh.

za - ŕo. Mi-nu - ton!...

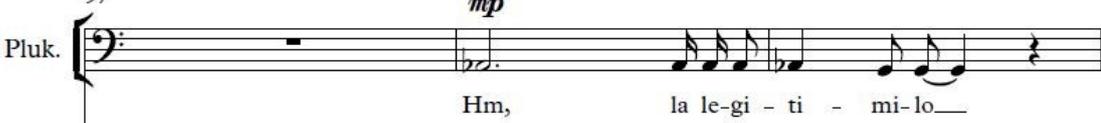
Zith.

mp

The image shows a musical score for two instruments: Kumh. (Kumhar) and Zith. (Zither). The score is in 2/4 time and features a key signature of one flat (B-flat). The Kumh. part is written in a treble clef and includes the lyrics "za - ŕo. Mi-nu - ton!...". The Zith. part is written in a bass clef and includes the dynamic marking *mp*. The score consists of four measures. The first measure contains the lyrics "za - ŕo." and the second measure contains "Mi-nu - ton!...". The third and fourth measures are instrumental accompaniment for the Zith. part.

Příloha č. 12

97 *mp*

Pluk.

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 13

u

120

Stern. *f*
— kon - sen - to —

Pluk. *mf*
Ju pli bal - daŭ

Vln.

Vla.

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 14

179

Stern. al pas-tro, ra - pi-du, ra - pi- du!_____

Pluk. al pas-tro, ra - pi-du, ra - pi- du!_____

Vln. *furioso*

Detailed description: This musical score is for three parts: Soprano (Stern.), Alto (Pluk.), and Violin (Vln.). The Soprano and Alto parts are vocal lines in a 2/4 time signature, both in a key with one flat (B-flat major or D minor). They sing the lyrics "al pas-tro, ra - pi-du, ra - pi- du!". The Soprano part starts on a whole note, followed by quarter notes, and ends with a half note. The Alto part follows a similar rhythmic pattern. The Violin part is in a treble clef, starting with a whole rest, followed by quarter notes and eighth notes, and ends with a *furioso* marking. The page number 179 is written above the Soprano staff.

Příloha č. 15

Stern.

195

ci es-tos dra-sa-ta kiel se-ka-lo!_____

parlando

Kaj la ma-non

Příloha č. 16

12

Vln.

Vla.

The image shows a musical score for Violin (Vln.) and Viola (Vla.) for measures 12, 13, and 14. The Violin part is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The Viola part is written in alto clef with a key signature of one flat. Measure 12: Violin has a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4. Viola has a half note G3, a half note F3, and a half note E3. Measure 13: Violin has a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4. Viola has a half note G3, a half note F3, and a half note E3. Measure 14: Violin has a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4. Viola has a half note G3, a half note F3, and a half note E3.

Příloha č. 17

33 *mf*
Helga

Kiom ple - zu - ra Do - lo - ro ĉar - ma Ma -

Příloha č. 18

41

Helga

to kiom su - no - ple - na!

Vln.

Vla.

Zith.

The musical score consists of four staves. The top staff is for Helga, a vocal line in treble clef with lyrics 'to kiom su - no - ple - na!'. The second staff is for Violin (Vln.) in treble clef. The third staff is for Viola (Vla.) in bass clef, providing a rhythmic accompaniment. The bottom staff is for Zither (Zith.) in bass clef, providing a simple harmonic accompaniment. The score is marked with a '41' at the beginning.

Příloha č. 19

Vla.

arco

Příloha č. 20

147

Helga *p* *f* *p*
ma lan - ta-ů

Vln. *pp* *p* *pp* *ppp*

Vla.

Detailed description: The image shows a musical score for three parts: Helga (voice), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The score covers measures 147 to 150. Helga's part is in treble clef with a 7/8 time signature. It begins with a piano (*p*) dynamic, followed by a crescendo to a forte (*f*) dynamic, and then a decrescendo back to piano (*p*). The lyrics "ma lan - ta-ů" are written below the first two notes. The Violin part is also in treble clef and features a dynamic range from pianissimo (*pp*) to pianissimo (*p*) and then from pianissimo (*pp*) to pianississimo (*ppp*). The Viola part is in bass clef and consists of whole rests in all four measures.

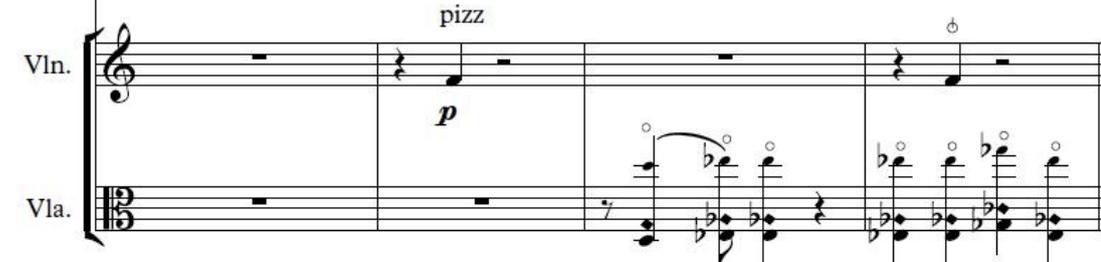
Příloha č. 21

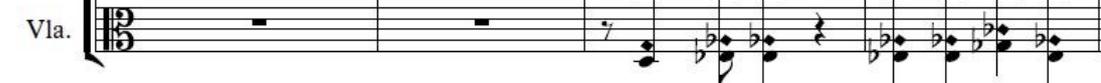
160 (falset)
pp
Stern.
Kiel o-fer sa fi-do ŝi ir-is al la al-ta ro;—
plaĉtivě

Příloha č. 22

170

Stern.
8 ši kon-du - tis en la nup-to- nok - to, kaj mi, -

Vln.
pizz
p

Vla.

Příloha č. 23

sípavý šepot/
pološepot
p

La ho-moj of-te kon

Příloha č. 24

251

Helga

p

GRRRRRR....

The musical notation consists of a single staff with a treble clef. The first measure contains a whole rest. The second measure begins with a dynamic marking *p* (piano) above the staff, followed by a hairpin symbol indicating a crescendo. Below the staff, the text "GRRRRRR...." is written, representing a sound effect. The staff continues with a whole rest in the third measure.

Příloha č. 26

14

Vln.

Vln.

Vln.

Zith.

cresc. ----

Detailed description: This musical score is for a string quartet or similar ensemble, featuring three Violin (Vln.) parts and two Zither (Zith.) parts. The score begins at measure 14. The first Violin part has a melodic line with eighth notes and rests. The second Violin part is mostly silent, with a few notes in the final measure. The third Violin part plays a steady eighth-note accompaniment, with each note marked with an accent (<). The Zither part has a rhythmic accompaniment of eighth notes. A 'cresc.' (crescendo) marking with a dashed line is placed above the third Violin part in the final measure.

Příloha č. 27

54

Helga

lan

(zívnutí)

Poeta

The image shows a musical score for two characters, Helga and Poeta. Helga's part is written on a treble clef staff and consists of a single note followed by a fermata. Poeta's part is written on a bass clef staff and consists of two notes followed by a fermata. A double-headed arrow labeled '(zívnutí)' spans the duration of the fermata in both parts, indicating a breath mark or a specific performance instruction.

Příloha č. 28

25

150

Poeta

tro, bu bi - no, kiel fre-ne-zu-li - no. Pres-kaŭ mi

Zith.

154

Poeta

ti- mas, ke la kre-vin - ta fu-si-lo ne kre-vi-gu an-ka - ŭ min Hej,

Zith.

157

Helga

ču?

Poeta

nim - fo! De tiu via turo ni povus esti bone videblaj per lorno kaj vi estas nuda!

Vln.

(zaĉinā ostinātņi figura) ECT...

Zith.

Příloha č. 29

170 VÝSTŘEL

Helga

Kuhm. *p* (pološepot)
Parcere subjectis et debellare
superbos... Sternenhošinjo!

Poeta

Vln.

Vln.

Vla.

Zith.

Obsn. *mf* *pesante*

Detailed description: This is a musical score for a scene titled '170 VÝSTŘEL'. It features seven staves. The top three staves are for vocalists: Helga (soprano), Kuhm. (alto), and Poeta (bass). Helga and Poeta have rests throughout the scene. Kuhm. has a vocal line starting with a piano (*p*) dynamic and the instruction '(pološepot)' (whisper). Her lyrics are 'Parcere subjectis et debellare superbos... Sternenhošinjo!'. The next three staves are for instruments: two Violins (Vln.) and one Viola (Vla.), all with rests. The Zith. (Zither) staff also has rests. The bottom staff is for the Cbsn. (Cello), which has a melodic line starting with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and the instruction 'pesante' (heavy).

Příloha č. 30

182

Stern. *no,* *ma-ku-lo de la te - ro,* *es-tas ple - ni - gi-*

(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace e - f) (postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace h - c)

Vln. *mp* *smf* *p*

(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace e - f) (postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace h - c)

Vla. *mp* *smf* *p*

Zith.

Cbsn.

Detailed description of the musical score: The score is for a vocal piece with instrumental accompaniment. The vocal line (Stern.) is in treble clef and includes lyrics: "no, ma-ku-lo de la te - ro, es-tas ple - ni - gi-". The instrumental parts include Violin (Vln.) and Viola (Vla.) in treble clef, Zither (Zith.) in treble clef, and Cello (Cbsn.) in bass clef. The Violin and Viola parts feature dynamic markings *mp*, *smf*, and *p*, along with performance instructions: "(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace e - f)" and "(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace h - c)". The Zither part consists of a rhythmic accompaniment of eighth notes. The Cello part provides a harmonic foundation with sustained notes and some movement.

Příloha č. 31

203

Stern. *gliss.*

vin!

Vln.

(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace h - c)

(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace e - f)

Vln. *p sp mp smf*

Zith.

Cbsn.

207

Vln.

(postupně spolu s crescendem nabírat pomalé vibrato - oscilace h - c)

Zith.

Příloha č. 32

2 Helga, Sternenhoch

68 *f* (syčí)
 Vi - a? Vi - a? Bes-to kre
 Ho, Hel-gin-jo mi -

74 (syčí/řve) (vzdechy) 2 (kňourá) (čistý hlas) *p*
 te-na! Mo-vu vin for! Aů - Aů - aů! Nun aů ne - niam... Hel
 2

81
 - mu - to! _____ Ve - nu _____ pro

88
 - ksi - men! _____
 Ho Hel-ga mi-a ste - lo te-ru-ra.

95 (šeptá) *pp* *fff* (skřek)
 Ed-zo ke-re-ga, a-di-aů - an ki-son, ki-se-ton... Neee, _____

Příloha č. 33

(zpěv se zlomí ve
skřeky - Stern dusi
Helgu ponožkou)

(brumendo přes ucpaná
ústa - text se objevuje
pouze v titulcích)

107

mon-do! _____

Kie mi estas?

2 15

Příloha č. 34

Violin

(pouze zvuk žíní o strunu)

(smyčec mezi strunami)

sf p

mf

The image shows a musical score for a violin in 4/4 time. The score is divided into two sections. The first section, marked with dynamics *sf p*, consists of four measures. The first measure has a half note G4 with a fermata and a circled 'o' above it. The second measure has a half note A4 with a fermata and a circled 'o' above it. The third measure has a half note B4 with a fermata and a circled 'o' above it. The fourth measure has a half note C5 with a fermata and a circled 'o' above it. The second section, marked with dynamics *mf*, consists of two measures. The first measure has a quarter note G4 with a fermata and a circled 'o' above it. The second measure has a quarter note A4 with a fermata and a circled 'o' above it. The notes are written on a single staff with a treble clef. The first section is marked with *sf p* and the second with *mf*. The circled 'o' above the notes indicates specific bowing techniques.

Příloha č. 35

16 *mf* *p*

Kuhm. Ho, — fa-ci-la hel-po, moš - ta — sin jo -

Zith.

Vln. ricochet col legno *mf*

Vla.

Detailed description of the musical score: The score is for a vocal line and three instrumental parts. The vocal line (Kuhm.) starts at measure 16 with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The lyrics are "Ho, — fa-ci-la hel-po, moš - ta — sin jo -". The instrumental parts are Clarinet (Zith.), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The Clarinet part features a rhythmic pattern of eighth notes with triplets. The Violin part includes a "ricochet col legno" instruction and a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The Viola part features a rhythmic pattern of eighth notes with triplets.

Příloha č. 36

35

Stern. Je-su-kris to, ——— kie mi a-ki-ros i - lin? Tiom

Zith.

Vln. *molto vibrato* *molto vibrato* *sf*

Vla.

39

Kuhm. *mf* *p*
Nu, ——— moš-ta sin - jo-ro pro a - mo al pro-ksi- mu - lo....

Stern. mul - te?

Zith.

Vla.

The musical score is divided into two systems. The first system (measures 35-38) features a vocal line (Stern.) with lyrics 'Je-su-kris to, ——— kie mi a-ki-ros i - lin? Tiom'. The guitar (Zith.) plays a rhythmic accompaniment of eighth-note triplets. The violin (Vln.) and viola (Vla.) provide harmonic support with chords and triplets. The violin part includes markings for 'molto vibrato' and 'sf' (sforzando). The second system (measures 39-42) features a vocal line (Stern.) with lyrics 'mul - te?' and a woodwind line (Kuhm.) with lyrics 'Nu, ——— moš-ta sin - jo-ro pro a - mo al pro-ksi- mu - lo....'. The guitar (Zith.) continues with eighth-note triplets, and the viola (Vla.) continues with chords and triplets. The woodwind line (Kuhm.) has dynamic markings of 'mf' and 'p'.

Příloha č. 37

135

(radostný řev
ff dostane prachy)

gliss.

Ááááá...!!!

ff

8

— Mi sa- nas, — sa nas! — Hel-ga, Dae

Kuhm.

Stern.

Zith.

Vln.

Vla.

Příloha č. 38

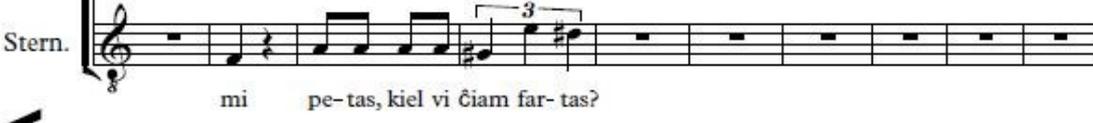
Vln.

Vla.

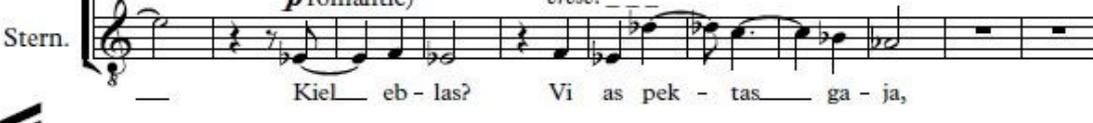
Příloha č. 39

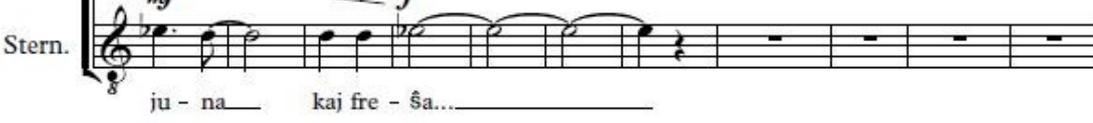
11
Stern. - tas kiel la-vi-ta ves-ta-ĵo en ven-to, kiel pa-se-ro flu-gi for!

19
Stern. (efekt) kvi-vit! kvi-vit! pe-pe-pe-pe-pep! Mi-a moŝ - ta ed-zi-no,

26
Helga Mal - bo - ne,_
Stern. mi pe-tas, kiel vi ĉiam far-tas?

36
Helga Mal - bo - ne. Mal - bo - ne.
Stern. Mal - bo - ne. Mal - bo - ne.

47
Helga _
Stern. (belcanto *p* romantic) *cresc.* Kiel eb-las? Vi as pek-tas ga-ja,

58
Helga Mi ti - mas, ke
Stern. *mf* *f* ju - na kaj fre - ŝa...

Příloha č. 40

164 (efekt down)

Helga

Stern. *ff*

Hel - ga, en a-nu - son mi-a sal - tu!

Vln.

Vla. *molto legato* *f* *mf* *ff*

Detailed description: This is a musical score for a scene. It features four staves: Helga (soprano), Stern (soprano), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The Helga staff has a melisma line with a right-pointing arrow above it and a left-pointing arrow below it labeled '(efekt down)'. The Stern staff has lyrics 'Hel - ga, en a-nu - son mi-a sal - tu!' with a forte (*ff*) dynamic marking. The Vln. staff has a rhythmic accompaniment of eighth notes. The Vla. staff has a melodic line with dynamics *f*, *mf*, and *ff*, and the instruction *molto legato*.

Příloha č. 41

203

Vln.

Vla.

Vln.

Vla.

Příloha č. 42

Vln.

A musical score for a violin, labeled "Vln.". The score is written on a single staff with a treble clef. It begins with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The music consists of a series of chords and melodic lines, primarily using eighth and sixteenth notes. There are several measures with slurs over groups of notes, and some notes are marked with a fermata. The piece concludes with a final chord and a whole rest. A small black triangle is positioned below the first few notes of the staff.

Příloha č. 43

308

Kuhm.

Mjáá - - úúú! Mjáá - -

(Stern štěká jako pes) (propadne přesvědčení, že je slon)

Stern.

8 Baů, baů, baů, baů, baů! Ekzekuti vin mi Baů, baů! Mi estas Elefanto, Elefanto!
aranĝos!

Příloha č. 44

(postupně přejde v
drsnou, řeřavou barvu
hlasu)

329

Poeta

Kaj es - tas bo - ne. _____ Mi an - ko-raů

Vln.

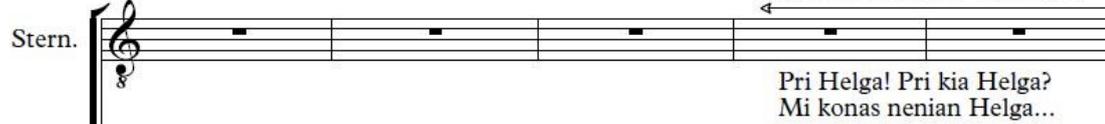
Vla.

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 45

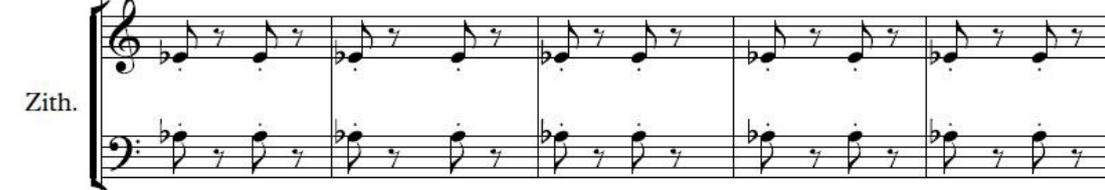
348 (zrychlená mluva ze záznamu)

Stern.

Poeta

Vln.

Vla.

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 46

374

Kuhm. Tio estas bela,

Poeta sed kion fari, se vi estas tia malsaĝuleto.

Vln. richochet
col legno
arco

Vla. richochet
col legno arco
ricochet

Zith.

Cbsn.

Příloha č. 47

Vln.

arco ricochet col legno arco ricochet col legno arco

The musical score is written on a single staff in treble clef. It begins with a double bar line and a key signature of one flat (B-flat). The first measure contains a quarter note G4, a quarter rest, and a quarter note F4. The second measure contains a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4, all marked with 'arco'. The third measure contains a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4, all marked with 'ricochet col legno'. The fourth measure contains a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4, all marked with 'arco'. The fifth measure contains a quarter note G4, a quarter note F4, and a quarter note E4, all marked with 'ricochet col legno'. The sixth measure contains a quarter note G4, a quarter rest, and a quarter note F4, all marked with 'arco'. The piece ends with a double bar line.

Příloha č. 48

390

Kuhm. Hel - po!

Vln. arco richochet col legno

Vla. arco richochet col legno

espressivo
ff
3 3 3

Detailed description: This is a musical score for three instruments: Clarinet (Kuhm.), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The score is numbered 390. The Clarinet part has a melodic line with a slur over the first two measures and a fermata. The Violin part starts with a rhythmic pattern of eighth notes, then has a rest, followed by a melodic line with slurs and accents, and ends with three triplet eighth notes. The Viola part has a rhythmic pattern of eighth notes, then a rest, followed by a melodic line with slurs and accents. Performance instructions include 'arco' and 'richochet col legno' for both Violin and Viola, and 'espressivo' and 'ff' for the Violin. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 16/8.

Příloha č. 49

741

Vln.

Vla.

Zith.

Cbsn.

426

Cbsn.

437

Cbsn.

443

Cbsn.

The image shows a musical score for strings and woodwinds. It is divided into three systems. The first system (measures 741-744) includes Violin (Vln.), Viola (Vla.), Zither (Zith.), and Cello (Cbsn.). The Violin and Viola parts feature a rhythmic pattern of eighth notes with a sharp sign. The Zither part has a simple eighth-note accompaniment. The Cello part has a more complex rhythmic pattern with accents. The second system (measure 426) is for Cello (Cbsn.) and shows a melodic line with a sharp sign. The third system (measures 437-443) is also for Cello (Cbsn.) and features a melodic line with a sharp sign and a fermata at the end.

Příloha č. 50

(Stern mluví za
mrtvou Helgu)

p

Mi — ve - nis

Detailed description: This system shows a vocal line on a single staff. It begins with a treble clef and a common time signature. The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, and a half note C5. The lyrics 'Mi ve - nis' are written below the notes, with a long horizontal line under 'Mi'.

29

T. Solo

al - ve - ni ěus-te ho - diaŭ,

Vln.

p

Detailed description: This system contains two staves. The top staff is for the Tenor Solo (T. Solo) in treble clef, starting at measure 29. The melody begins with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note B4, a quarter note A4, a quarter note G4, and a half note F4. The lyrics 'al - ve - ni ěus-te ho - diaŭ,' are written below. The bottom staff is for the Violin (Vln.) in treble clef, starting with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note B4, a quarter note C5, a quarter note B4, a quarter note A4, a quarter note G4, and a half note F4. The dynamics *p* are indicated below the first note.

Příloha č. 51

69 (Stern mluví za mrtvou Helgu)

T. Solo

Eĉ tra fer-mi-taj pal-pek - roj pe-ne-tras la te-ru - ra,

Cbsn.

74

T. Solo

ne - el-te-ne-bla, ne-es - ka - pek-la Lu - mo... Ĉio

Vln.

mf

Cbsn.

79

Helga

mf espressivo

Vi - a i -

T. Solo

(mluva) (ŝepot)

— nur Mi estas ja viva, frenezulo! Mi estas viva!

Vln.

Cbsn.

Příloha č. 52

141 *cresc.* *mp*

Helga
La di - o de la Su - no la Su - no mem

Vln.

Vla.

146 *pp*

Helga

Detailed description: The image shows a musical score for three parts: Helga (voice), Violin (Vln.), and Viola (Vla.). The score is divided into two systems. The first system covers measures 141 to 145. Helga's part begins at measure 141 with a treble clef and a key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes, with a crescendo marking above the first five notes and a mezzo-piano (*mp*) marking above the last three notes. The lyrics are "La di - o de la Su - no la Su - no mem". The Violin and Viola parts play sustained chords, with the Violin in the upper register and the Viola in the lower register. The second system covers measures 146 to 150. Helga's part begins at measure 146 with a treble clef and a piano-piano (*pp*) marking. The melody consists of a few notes followed by rests. The Violin and Viola parts continue with sustained chords.